

ความเป็นมนุษย์ในนวนิยายเรื่องพี่น้องคารามาซอฟ

นวนิยายเรื่อง *พี่น้องคารามาซอฟ* เป็นนวนิยายเรื่องสุดท้ายในชีวิตของคอสมโตเยฟสกี ความเป็นมนุษย์ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้ สามารถพบได้จากพัฒนาการทางบุคลิกภาพของตัวละครหลักที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ต้องประสบกับสภาวะวิกฤตทางจิตใจ ตัวละครหลักที่นำมาวิเคราะห์ ได้แก่ อโลซา อีวาน และคิมิตรี ตัวละครหลักทั้งสามมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพแตกต่างกัน อโลซามีพัฒนาการไปถึงระดับการประจักษ์แจ้งในตนเอง คือเกิดความกลมกลืนในตนเองและสภาพแวดล้อม อีวานมีพัฒนาการไปถึงระดับการได้รู้ถึงปมปิตุฆาตในจิตใจ ไร้สำนึกของตน ส่วนคิมิตรีมีพัฒนาการไปถึงระดับมีความกลมกลืนในตนเอง

4.1 อโลซา คารามาซอฟ: นักบุญหนุ่ม

อโลซา คารามาซอฟ หรืออโลซาถือเป็นวีรบุรุษ (Hero) ในนวนิยายเรื่อง *พี่น้องคารามาซอฟ* โดยผู้เล่าของนวนิยายเรื่องนี้ได้เล่าถึงพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอโลซาที่เกิดขึ้นเมื่อ 13 ปีก่อน ในช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงทางบุคลิกภาพนี้ อโลซามีอายุ 20 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยหนุ่มสาวและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น แนวคิดของจุงกล่าวว่า ในช่วงวัยนี้เป็นช่วงเวลาที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางบุคลิกภาพ เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคม ทั้งอาชีพการงานและการสร้างครอบครัว เหตุการณ์สำคัญที่เป็นโครงเรื่องภายนอกของนวนิยายของผมเกี่ยวข้องกับช่วงเวลานี้ของอโลซา ได้แก่ เหตุการณ์ฆาตกรรมฟีโอโดร์ คารามาซอฟ พ่อของเขา อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าอโลซาจะได้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นี้ แต่ทว่าเหตุการณ์นี้มิได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญแก่บุคลิกภาพของอโลซาแต่อย่างใด อโลซาเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ฆาตกรรมคารามาซอฟ ในลักษณะของผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์คือ เป็นผู้ที่ได้รับรู้ความรู้สึกเกลียดชังของคิมิตรี พี่ชายคนโตของเขาที่มีต่อพ่อ เป็นผู้ที่ยอมรับรู้ว่าอีวานพี่ชายคนรองมีความคิดที่จะให้พ่อตาย เป็นผู้ที่มีพ่อมีความไว้วางใจที่สุด และเป็นผู้ให้ปากคำแก่ศาลว่า คิมิตรีมิใช่คนที่ลงมือฆ่าพ่อของเขา แต่คนที่ลงมือฆ่าคือ สมเวอดียาคอฟ คนใช้หนุ่มที่ป่วยเป็นโรคลมชัก

เหตุการณ์สำคัญที่ก่อให้เกิดพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอโลซาคือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างพิธีศพของซอสติมา

ซอสติมาเป็นนักบวชชรา เป็นผู้มีความสามารถในการเยียวยาจิตใจของผู้คนที่มาพบ ผู้คนที่มาพบซอสติมามีทั้งผู้ที่มีฐานะมั่งคั่งจนถึงผู้ที่มีฐานะยากจน คนเหล่านี้มีความทุกข์ในจิตใจที่

แตกต่างกัน และคนเหล่านี้ต่างก็เชื่อว่า เมื่อมาพบกับซอสตีมาแล้ว ความทุกข์ในจิตใจของพวกเขาจะได้รับการเยียวยา

อโลซาเคารพยกย่องในคุณค่าของซอสตีมาที่มีต่อผู้คนอย่างสูงสุด และจากบุคลิกภาพของซอสตีมาที่เขาประทับใจนี้ จึงทำให้อโลซาตัดสินใจที่จะดำเนินชีวิตตามหนทางแห่งศาสนา

ในระหว่างที่อโลซาได้เข้าไปเรียนรู้วิถีชีวิตทางศาสนา ได้มีโอกาสรับใช้ใกล้ชิดกับซอสตีมานั้น เป็นช่วงเวลาที่ซอสตีมากำลังป่วยและใกล้จะเสียชีวิต ในระหว่างที่อโลซาอยู่ใกล้ชิดกับซอสตีมานี้ บุคลิกภาพของซอสตีมามีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพอย่างสูง โดยอโลซาได้ยึดถือเอาวิถีชีวิตของซอสตีมาเป็นแบบอย่าง จากทัศนคติของลุง คนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นและวัยหนุ่มตอนต้นอย่างอโลซานี้ กำลังอยู่ในช่วงปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพให้เกิดความสมดุล ทั้งนี้เนื่องจากวัยนี้เป็นวัยที่เปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ ซึ่งวัยผู้ใหญ่ในทัศนคติของลุงนั้น เป็นวัยที่ประสบความสำเร็จในอาชีพการงานมาพอสมควรแล้ว มีความมั่นคงในอาชีพการงาน และในวัยนี้คนเราจะหันเหความสนใจจากโลกภายนอก โลกของวัตถุ มาสู่โลกภายใน โลกของจิตวิญญาณ ดังนั้นการที่อโลซาได้หันมาสนใจกับโลกภายในในวัยหนุ่มนี้จึงถือได้ว่า อโลซาเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพพิเศษหรือเรียกว่าบุคลิกภาพของอโลซามีลักษณะเป็นบุคลิกภาพของ นักบุญหนุ่ม

ในช่วงวัยรุ่นนี้ อโลซาได้ยึดถือแนวทางการดำเนินชีวิตของซอสตีมาเป็นแบบอย่าง โดยอโลซาได้ทำการบันทึกชีวิตในช่วงวัยต่างๆ ของซอสตีมาไว้ จากช่วงวัยเด็กของซอสตีมาที่มีความประทับใจในศาสนาอย่างลึกซึ้ง จุดเปลี่ยนของชีวิตจากการใช้ชีวิต โลก โชนทางโลกมาสู่ชีวิตทางธรรม การจาริกไปยังท้องถื่นต่างๆของรัสเซีย จนกระทั่งโอวาทของซอสตีมาในช่วงบั้นปลายของชีวิต

นอกจากอโลซาจะยึดถือชีวิตของซอสตีมาเป็นแบบอย่างแล้ว เมื่ออโลซาได้เข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในวัด ยังทำให้อโลซาพลอยเชื่อถือศรัทธาในเรื่องเล่าเกี่ยวกับปาฏิหาริย์ต่างๆด้วย โดยเฉพาะเรื่องศพของนักบุญภายหลังที่ท่านได้มรณภาพลงแล้ว ศพนั้นจะก่อให้เกิดปาฏิหาริย์ ซึ่งจะช่วยย่ำให้ศรัทธาของผู้คนที่มีความเชื่อในศาสนาเกิดความมั่นคงยิ่งขึ้นด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งการยึดถือชีวิตของซอสตีมาเป็นแนวทาง ความประทับใจในความสามารถที่จะเยียวยาจิตใจผู้คนของซอสตีมา กระทั่งความเชื่อในเรื่องปาฏิหาริย์จากเบื้องบน (พระเจ้า) ของอโลซานี้ ล้วนแต่เป็นการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพโดยการยึดถือสภาพแวดล้อมเป็นแบบอย่าง ซึ่งการยึดถือในสภาพแวดล้อมเป็นแบบอย่างนี้ ไม่ใช่หนทางที่แท้จริงที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองหรือก้าวพ้นจากชะตากรรม ทั้งๆที่อโลซาได้ตระหนักถึงความกลมกลืนภายในตนตั้งแต่ก่อนหน้าที่จะตัดสินใจ

ดังนั้น การปรับตนเองให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมดังกล่าวของอโลซา จึงเป็นอิทธิพลของอาร์คีไทป์ The Persona ที่มีต่อบุคลิกภาพของอโลซา

การที่อโลซาเดินทางกลับบ้านของพ่อเมื่ออายุ 20 ปีนี้ อโลซาเองก็ไม่สามารถระบุถึง เหตุผลที่ชัดเจนได้ โดยในทีแรกที่อโลซาเดินทางกลับบ้าน เขาได้ให้เหตุผลว่าต้องการมาดูแล หุ มศพแม่ อโลซายังคงมีภาพแม่ฝังใจอยู่ ถึงแม้จะจำได้เลือนๆก็ตามที่ แต่ทว่าเมื่อ ไปเยี่ยมหลุมศพแม่ แล้ว ก็มีได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่นุคลิกภาพของอโลซาแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการกลับมาเยี่ยมบ้าน โดยให้เหตุผลว่า ต้องการกลับมาเยี่ยมหลุมศพ แม่ มีได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางบุคลิกภาพขึ้น ทว่าการที่อโลซาได้พบกับซอสสิมา กลับ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางบุคลิกภาพขึ้น โดยบุคลิกภาพของซอสสิมาที่เปี่ยม ไปด้วยความ เมตตากรุณาเป็นที่ประทับใจแก่อโลซาอย่างสูง กระทั่งเขาได้ยึดถือเป็นแบบอย่าง

สาเหตุที่อโลซามีความประทับใจในบุคลิกภาพของซอสสิมา เนื่องจากคนทั้งสองมี บุคลิกภาพคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ซอสสิมาเป็นคนที่รักมนุษยทุกคนโดยไม่แบ่งชั้นวรรณะ ซึ่ง สอดคล้องกับบุคลิกภาพของอโลซา โดยอโลซาเป็นคนที่รักมนุษยชาติมาตั้งแต่เด็กๆ ดังความว่า

เขาไม่ต้องการพิพากษาผู้คน...อดทนแม่คนอื่นหยาบคาย'

ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุจากสภาพแวดล้อมที่ทำให้ อโลซารักมนุษยเสมอมานั้น เนื่องจากว่าในวัยเด็ก อโลซาเติบโตขึ้นมาท่ามกลางความรักความเอาใจใส่ของผู้คนรอบข้าง เมื่อ แรกเกิดอโลซาก็เหมือนกับพี่ชายทั้งสองคืออดมิตรีและอีวานคือ ถูกพ่อทอดทิ้ง และคนรับใช้เป็นผู้ เลี้ยงดู แต่ทว่าภายหลังที่จากบ้านพ่อไปแล้ว เด็กชายอโลซามักเป็นที่รักของผู้ที่ได้อยู่ใกล้ชิดอยู่เสมอ ประกอบกับอโลซาเองก็มีความรู้สึกไม่แปลกแยกกับผู้คนที่อุปการะเลี้ยงดูเขา จึงทำให้กล่าวได้ว่า อโลซาเติบโตขึ้นมาโดยได้รับความรักอย่างสม่ำเสมอ หรือเมื่อนำแนวคิดเรื่องโครงสร้างบุคลิกภาพ มาวิเคราะห์ ทำให้กล่าวได้ว่า The Ego ของอโลซาตระหนักถึงความปลอดภัย ความอบอุ่น หรือ ความรักได้อย่างต่อเนื่องเสมอมาตั้งแต่เด็ก จนกระทั่งถึงวันนี้ The Ego ได้ตระหนักถึงสัญญาจาก ภายนอก ซึ่งการตระหนักดังกล่าวนี้มีอิทธิพลต่ออโลซา ทำให้เขาตัดสินใจแสวงหาคำตอบอัน เนื่องมาจากสัญญาจากภายนอกนั้น ด้วยการเดินทางกลับบ้านพ่อ

เมื่อกลับมาบ้านพ่อ ถึงแม้ว่าการให้เหตุผลแก่ผู้อื่นของอโลซาว่าต้องการมาเยี่ยมหลุมศพแม่ จะไม่อาจทำให้เขาได้พบคำตอบอันเนื่องมาจากสัญญาจากภายนอกนั้น แต่ชะตากรรมได้กำหนดให้ อโลซาได้มาพบกับซอสสิมา นักบวชชราที่อโลซายึดถือเป็นแบบอย่าง และทำให้พัฒนาการทาง บุคลิกภาพของอโลซาได้เริ่มคืบคลาน

'ฟิโอดอร์ คอสโตเยสกี, พี่น้องคารามาซอฟ. แปลโดย สดใส (กรุงเทพฯ: ทับหนังสือ, 2532),

เหตุการณ์ที่ทำให้บุคลิกภาพของอโลชาเกิดการเปลี่ยนแปลงจนกระทั่งเปลี่ยนไปสู่บุคลิกภาพใหม่คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากที่เขาได้เดินทางไปพบกรูเซนกา หญิงสาวที่มีเสน่ห์ทางเพศ ซึ่งเสน่ห์ของเธอเป็นส่วนหนึ่งของสาเหตุที่ทำให้คิมทริกกับพ่อเกิดความขัดแย้งกันจนนำไปสู่เหตุการณ์ฆาตกรรม

หลังจากที่ซอสติมารณภาพลง อโลชาซึ่งได้เข้าไปใช้ชีวิตอยู่ในวัดแล้ว ก็เกิดความเชื่ออันเนื่องมาจากความศรัทธาที่ยึดในสภาพแวดล้อมนี้ว่า จะต้องมีการปฏิบัติที่ถูกต้องแก่ศพของซอสติมาอย่างแน่แท้ อโลชาจึงเฝ้ารอปฏิบัติที่นั่นอย่างใจจดใจจ่อ แต่ทว่าในระหว่างที่พิธีศพกำลังดำเนินไป นอกจากไม่มีปฏิบัติดังที่มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับศพนักบุญแล้ว ศพของซอสติมาก็กลับส่งกลิ่น ไม่ต่างอะไรจากศพของคนธรรมดา นอกจากนี้เมื่อเรื่องกลิ่นศพได้แพร่กระจายไป ก็ส่งผลให้พระที่มีวัตรปฏิบัติเคร่งครัดแตกต่างจากซอสติมา ซึ่งคือพระที่เชื่อถือในเรื่องภูติผีปิศาจ อำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติที่สามารถมองเห็นรูปร่างลักษณะของชาตานได้ และอยู่ฝ่ายตรงกันข้ามกับซอสติมา ได้ใช้โอกาสนี้กล่าวประณามซอสติมาอย่างเสียๆหายๆ นอกจากกลิ่นศพจะทำให้ซอสติมาถูกพระด้วยกันประณามแล้ว กลิ่นศพยังทำให้ศรัทธาของชาวบ้านคลอนแคลนหันไปยกย่องนักบวชที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามกับซอสติมา นักบวชที่มีวัตรปฏิบัติที่เน้นการทรมานร่างกาย

ท่านผู้เป็นยอดแห่งการถือศีลอด และถือศีลเข้าเจียบสวดมนต์ทั้งวันทั้งคืน (บางครั้งถึงกับนั่งคุกเข่าหลับ) รวมทั้งอาจใช้โซ่ล่ามตัวเพื่อประหารเนื้อหนัง...²

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้อโลชาเสียใจมาก ความเสียใจทำให้อโลชาซึ่งยังคงยึดถือในสภาพแวดล้อม, บุคลิกภาพของซอสติมา, สิ่งที่ซอสติมาทำ และเรื่องเล่าเกี่ยวกับศพนักบุญ เกิดความสงสัยในความยุติธรรมของพระเจ้าที่อยู่เบื้องบน ความเสียใจทำให้อโลชาตัดสินใจที่จะทำให้ชีวิตของตน “แปดเปื้อน” โดยการเดินทางไปหากรูเซนกา ซึ่งครั้งหนึ่งเธอเคยว่าจ้างรักกิดินเพื่อนนวกะของอโลชาให้หาทางพาอโลชามาหาเธอที่บ้านเพราะเธออยากจะทำอะไรก็ตามที่อโลชาให้ได้ จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากศพของซอสติมาเริ่มส่งกลิ่น เมื่อนำแนวความคิดเรื่องพลัดของบุคลิกภาพมาวิเคราะห์บุคลิกภาพของอโลชา ทำให้พบว่า จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม อโลชาได้พยายามที่จะจัดการกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมซึ่งมีความไม่แน่นอนนี้ ด้วยการใช้อารมณ์ (Thinking) สภาพแวดล้อมในที่นี้คือ การนำ همینของศพ ความคิดของคนอื่นที่มีต่อกลิ่นศพ ความศรัทธาของคนอื่นที่มีต่อซอสติมา และพระเจ้าที่อยู่เบื้องบน อโลชามีความคิดเกี่ยวกับศพของซอสติมาโดยอาศัยเรื่องเล่าและประสบการณ์ที่เขาได้ใกล้ชิดกับซอสติมา

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 380.

ได้เห็นวัตรปฏิบัติอันเรียบง่ายเปี่ยมไปด้วยความเมตตากรุณาที่มีต่อผู้คน ดังนั้นเมื่อซอสสิมา มรณภาพลง ศพของซอสสิมาก็น่าจะเป็นไปดังเรื่องเล่าที่อโลชาที่มีความศรัทธาคือไม่มีกลิ่นเหม็น อาจมีกลิ่นหอมเหมือนดอกไม้ หรือมีปาฏิหาริย์ซึ่งเป็นเสมือนคำรับรองจากพระเจ้าที่อยู่เบื้องบน หากเรื่องราวเป็นไปดังที่อโลชาคิด อโลชาก็จะเชื่อต่อไปด้วยความคิดว่า พระเจ้าที่อยู่เบื้องบนมีความยุติธรรมดีแล้ว

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากซอสสิมา มรณภาพแล้วไม่เป็นไปดังที่อโลชาคิดนี้ ทำให้ทราบว่าการใช้ความคิดเพื่อทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมที่ไม่แน่นอนนี้ ไม่ก่อให้เกิดความกลมกลืนขึ้นในบุคลิกภาพ หรือความคิดทำให้อีโก้ไม่สามารถปรับตัวให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมได้ ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในบุคลิกภาพ เป็นผลให้บุคลิกภาพเกิดการปรับตัวด้วยกระบวนการถดถอย (Regression) ทำให้พลังงานของจิตไหลย้อนกลับเข้าไปสู่จิตไร้สำนึก ส่งผลให้อโลชาแสดงพฤติกรรมที่ได้รับอิทธิพลจาก The Shadow ที่เขาปฏิเสธเสมอมาด้วยการปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตแบบพระ หรือสวมบทบาท The Persona ของพระ นับตั้งแต่เขาได้พบกับซอสสิมา

เมื่อสภาพแวดล้อมไม่เป็นไปดังที่คิด หรือบุคลิกภาพของอโลชาถดถอย ทำให้เขาตัดสินใจที่จะทำในสิ่งที่เขาเล็งมาตลอดคือ การใกล้ชิดกับผู้หญิง โดยเฉพาะผู้หญิงที่มีเสน่ห์ทางเพศ ดังนั้นอโลชาจึงเดินทางไปพบกับกรูเซนกาที่บ้าน

บุคลิกภาพของอโลชาที่เคยมีความกลมกลืนอย่างต่อเนื่องเกิดการหยุดชะงักลงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ทำให้อโลชามีพฤติกรรมเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างรวดเร็วคือ จากผู้ที่สำรวจระวังความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องทางเพศ กลับเปิดโอกาสให้แก่ความรู้สึกทางเพศ

อโลชาระวังความรู้สึกในเรื่องความรักเสมอ ก่อนหน้าที่อโลชาจะเดินทางไปหากรูเซนกา อโลชาได้มีความรักกับลิซ ผู้หญิงที่เขาพิการ ความรักที่อโลชามีต่อลิซนี้ จึงเป็นความรักที่ไม่ได้ผูกติดอยู่กับเรื่องความเขี้ยวบนทางร่างกาย ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของความรักที่อโลชามีต่อผู้อื่นๆ จนกระทั่งการยึดถือเอาความรักของซอสสิมาที่มีต่อเพื่อนมนุษย์เป็นแบบอย่าง ทำให้กล่าวได้ว่า อโลชามีความปรารถนาที่จะยกระดับความรักของชนไปสู่ความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์อันเป็นความรักในอุดมคติที่อโลชายึดถือ แต่ทว่าการยึดถืออุดมคติของความรักดังกล่าวเป็นการยึดถือด้วยความศรัทธาที่เกิดจากประสบการณ์อันจำกัด ซึ่งกล่าวได้ว่าความรักของอโลชาเป็นความรักที่เกิดจากการเลียนอย่างซอสสิมา โดยที่อโลชามีได้เกิดประสบการณ์เกี่ยวกับความรักในอุดมคตินั้นด้วยตนเอง หรือสามารถกล่าวได้ว่า อโลชาเป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับความรักน้อย แต่เป็นผู้ที่มีอุดมคติในความรักมาก ดังนั้นการเดินทางไปพบกับกรูเซนกาอันเนื่องมาจากการถดถอยทางบุคลิกภาพนั้น ในด้านหนึ่งจึงเป็นการ “ขยาย” ประสบการณ์ของอโลชาเกี่ยวกับความรัก

เมื่ออโลชาไปถึงบ้านของกรูเซนกา เธอก็จัดแจงให้เขานั่งที่โซฟาและลงมือช่วยวนอโลชาตามที่ได้เคยตั้งใจไว้ กรูเซนกาเปิดแชมเปญเลี้ยงอโลชา นั่งบนตักของเขาและใช้มือโอบคอกของเขา

ถึงแม้จะมีรักภักดี นวกะที่อิงฉาอโลชาเย็นอยู่ไม่ห่างก็ตาม แต่ทว่าในระหว่างที่ยั่วยวนอโลชาอยู่นั้น เมื่อเธอได้ทราบข่าวจากอโลชาว่า ซอสติมานันท์บวชชราได้มรณภาพลงแล้วเมื่อวานนี้ ท่าทีของเธอก็เปลี่ยนแปลงไปทันที กรูเซนกา รู้สึกสำนึกผิดในการกระทำของตน ท่าทีที่เปลี่ยนไปอย่างฉับพลันของกรูเซนกา นี้ ได้ส่งผลกระทบต่อจิตใจของอโลชาอีกครั้ง ก่อนหน้าที่อโลชาจะเดินทางมาพบเธอ นั้น เขาคาดคิดว่า เขาจะได้พบกับผู้หญิงเหลวแหลกคนหนึ่งที่มีวมาอยู่แต่กับเรื่องทางโลก ใช้เสน่ห์ยั่วยวนผู้ชาย แต่พฤติกรรมของกรูเซนกาที่แสดงออกเมื่อทราบข่าวการมรณภาพของซอสติมานันท์ทำให้อโลชาตระหนักว่า ความคิดของตนนั้นผิดไปถนัด เขาถึงกับกล่าวออกมาว่า

ผมมาที่นี่คิดว่าจะมาพบผู้หญิงใจโหด ผมรู้สึกอยากอยู่กับความชั่ว เพราะผมเองก็ต่ำช้า แล้วก็ชั่วร้ายด้วย แต่ผมกลับมาพบน้องสาวที่จริงใจ มาพบสมบัติล้ำค่าอีกอย่าง พบวิญญานแห่งความรัก-เธอคิดถึงหัวอกผม- ตอนนี้ผมขอพูดกับคุณนะกรูเซนกาคุณช่วยชุบชูวิญญานผม³

หลังจากได้ทราบข่าวซอสติมานันท์มรณภาพแล้ว หัวข้อสนทนาระหว่างอโลชากับกรูเซนกา ก็เบนมาสู่เรื่องราวในพระคัมภีร์ โดยเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพิพากษาของพระเจ้าที่ไม่ว่าคนเราจะทำดี แม้เพียงเล็กน้อยสักเพียงใด แต่ทว่าเมื่อวันพิพากษามาถึง ความดีที่ทำนั้นก็จะเป็นที่รับรู้ของพระเจ้า⁴

การที่เหตุการณ์จากสภาพแวดล้อมผิดไปจากที่อโลชาได้คาดคิดไว้เป็นครั้งที่สองนับจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับศพของซอสติมานันท์ ได้ก่อให้เกิดผลกระทบแก่บุคลิกภาพของอโลชาอีกครั้งหนึ่ง กล่าวคือ อีโก้ของอโลชาเกิดการชะงักงันเป็นครั้งที่สอง ประกอบกับการที่พลังงานทางจิตของอโลชาได้ไหลย้อนกลับไปยังจิตไร้สำนึกในครั้งแรก ซึ่งแนวคิดของจุงกล่าวว่า การปรับตัวโดยกระบวนการถดถอยของบุคลิกภาพนั้น นอกเหนือจากจะเป็นการบรรเทาความขัดแย้งระหว่างระบบที่เป็นปรปักษ์ (opposition) ของบุคลิกภาพแล้ว กระบวนการถดถอยยังเป็นการย้อนเข้าไปสู่ภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษหรือกระแสแห่งวิวัฒนาการ ได้สั่งสมไว้ในบุคลิกภาพของมนุษย์ การที่พลังงานได้ไหลย้อนกลับนี้ ทำให้บุคลิกภาพของอโลชาได้พบหนทางที่จะก่อให้เกิดความกลมกลืนทางบุคลิกภาพขึ้น โดยบุคลิกภาพของอโลชาได้เกิดการปรับตัว เปลี่ยนจากการใช้ความคิดในการทำความเข้าใจกับเหตุการณ์ภายนอกที่เกิดขึ้น ซึ่งมีความขัดแย้งกับความเชื่อที่อโลชาได้ยึดถือไว้ มาเป็นการใช้กระบวนการกำหนดรู้ในใจ (Intuition) แทน กระบวนการกำหนดรู้ในใจของอโลชา นี้ ได้

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 404.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 391 - 413.

ทำหน้าที่เชื่อมโยงเรื่องราวในพระคัมภีร์ให้กลมกลืนกับบุคลิกภาพของโธชา ทำให้อโธชาเกิดการตระหนักขึ้นได้ว่า เป็นการยากที่จะใช้ความคิดในการเข้าใจถึงพระประสงค์ของพระเจ้า

ในระหว่างที่โธชาสนทนาถึงเรื่องราวในพระคัมภีร์กับครูเซนกาอยู่นั้น ในสายตาของคนภายนอกในที่นี้คือ รักกิดิน เห็นว่าพฤติกรรมของคนทั้งสองไม่ผิดอะไรกับคนเสียสติ แต่ทว่าทั้งอโธชาและครูเซนกาต่างรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องราวในพระคัมภีร์ หรือกล่าวได้ว่า บุคลิกภาพได้เกิดความกลมกลืนขึ้น

การที่บุคลิกภาพของอโธชาได้ปรับเปลี่ยนจากการใช้ความคิดในการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะการร้องหาความยุติธรรมจากพระเจ้าที่อยู่เบื้องบน มาเป็นการใช้การกำหนดรู้ในใจแทนนี้ นอกจากจะทำให้โธชาเริ่มเกิดความกลมกลืนกับเรื่องราวในพระคัมภีร์แล้ว พฤติกรรมของครูเซนกาที่เกิดขึ้นหลังจากการสนทนาถึงเรื่องราวในพระคัมภีร์จบลง ได้ก่อให้เกิดทัศนะเกี่ยวกับความรักแบบใหม่ขึ้นแก่อโธชาด้วย

เมื่อสนทนาเรื่องราวในพระคัมภีร์จบลง ครูเซนกาได้แจ้งการตัดสินใจเกี่ยวกับความรักของเธอให้อโธชาทราบ และฝากข่าวการตัดสินใจของเธอไปบอกให้ดมิทรีทราบด้วย ครูเซนกาได้แจ้งให้อโธชาทราบว่า เธอได้ตัดสินใจไปใช้ชีวิตอยู่กับ “ชายคนแรก” ของเธอ ถึงแม้ว่าเธอได้เคยทำให้เธอเสื่อมเสียและทิ้งเธอไปก็ตาม ครูเซนกาได้ระบายสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจของเธอให้อโธชาฟังว่า ถึงแม้ว่าเธอจะเจ็บช้ำเพราะการกระทำของเขา แต่ทว่าเมื่อเขาหวนกลับมาเธอก็กลับยกโทษให้เขาจนหมดสิ้น และพร้อมที่จะไปใช้ชีวิตร่วมกับเขา

เรื่องเล่าของครูเซนกานี้ได้ช่วยปรับเปลี่ยนทัศนะเกี่ยวกับความรักของอโธชา โดยทำให้อโธชาตระหนักถึงจิตใจที่ยิ่งใหญ่ของครูเซนกาที่พร้อมให้อภัย ถึงแม้ว่าเธอจะมีประสบการณ์ที่ไม่ดีเกี่ยวกับความรัก แต่ทว่าความรักที่เธอมีต่อชายคนแรกก็ทำให้เธอพร้อมที่จะให้อภัยแก่เขาเสมอ

หลังจากสนทนากับครูเซนกาแล้ว อโธชาได้กล่าวว่า “เราจะคาดหวังอะไรได้มากมายกับจิตใจของมนุษย์ แต่เราต้องมีเมตตา...”⁵

จากพฤติกรรมด้านที่ติงามของครูเซนกาซึ่งอโธชาไม่ได้คาดคิดไว้ ทั้งความศรัทธาในเรื่องราวในพระคัมภีร์ และความรักของเธอที่พร้อมให้อภัย ถึงแม้ว่าเธอจะถูกเขาทำร้ายและทอดทิ้งก็ตาม ดังกล่าวนี้นี้ ประกอบกับบุคลิกภาพของอโธชาได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นการใช้การกำหนดรู้ในใจเพื่อปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่มีความขัดแย้งกับความเชื่อส่วนตัวของคณนี้ ทำให้ศูนย์กลางบุคลิกภาพของอโธชาเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยศูนย์กลางได้ก่อให้เกิดสภาวะที่มีความกลมกลืนทั้งภายในตนและกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมขึ้นอย่างมั่นคง

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 408.

เมื่อได้แยกจากครูเซนกาแล้ว อโลชาได้เดินทางกลับมาที่วัด เมื่อเดินเข้าถึงห้องที่ประกอบพิธีกรรมให้แก่ศพของซอสสิมาอยู่นั้น อโลชาได้คุกเข่าลงและเริ่มสวดมนต์ไปพร้อมกับพระที่กำลังอ่านเรื่องราวในพระคัมภีร์อยู่ข้างๆ โลงศพ ด้วยความเหนื่อยอ่อน ร่างกายอ่อนเพลีย ประกอบกับเกิดการเปลี่ยนแปลงทางบุคลิกภาพมาระดับหนึ่งแล้วจากเหตุการณ์ที่เขาไปพบกับครูเซนกา ดังนั้น เมื่อเริ่มสวดมนต์ไปสักระยะหนึ่ง อโลชาจึงมีพฤติกรรมเหมือนสวดมนต์ไปโดยอัตโนมัติ และรู้สึกว่ามันเกิดจากความกลมกลืนกับเรื่องราวในพระคัมภีร์มากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งอโลชาได้เกิดการรับรู้เฉพาะตนขึ้นคือ อโลชาได้ยินเสียงของซอสสิมา และอโลชาได้พบกับซอสสิมาอีกครั้ง ซอสสิมาได้พาอโลชาไปร่วมงานแต่งงานตามเรื่องราวในพระคัมภีร์ นอกจากนี้ซอสสิมายังได้บอกให้อโลชามีจิตใจสดชื่น ร่วมดื่มฉลองไปพร้อมกับผู้ที่มาร่วมงานในครั้งนี้ด้วย ที่สำคัญซอสสิมาได้บอกแก่อโลชาว่า พระผู้เป็นเจ้าได้เรียกเขาไป

อย่างกลัวพระองค์เลย พระองค์สูงเด่นน่าเกรงขาม พระองค์ยิ่งใหญ่ที่น่าพรันพริ้งแต่ก็ทรงมีพระเมตตาตามหาสากล พระองค์เสด็จมาในฐานะผู้คนอย่างเรา ก็เพราะพระองค์ทรงมีความรัก ทรงมาร่วมสนุกกับเรา เปลี่ยนน้ำให้เป็นน้ำองุ่น เพื่อว่าแขกเหรื่อจะได้สนุกกันได้เต็มที่ ทรงหวังว่าจะมีแขกใหม่ ๆ มาตลอดเวลา เพื่อว่าความสุขจะได้ยั่งยืนตลอดไป โน่นใจเขาน้ำองุ่นใหม่มาแล้ว เจ้าเห็นแล้วใช่ไหม เขากำลังนำโถน้ำองุ่นมา...⁶

อโลชาเหมือนตกอยู่ในภวังค์ ซึ่งในสายตาของผู้อื่นในที่นี้คือ พระที่อ่านพระคัมภีร์อยู่หน้า โลงศพของซอสสิมา ซึ่งมีความคุ้นเคยกับอโลชามาก่อนแล้ว เห็นว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลง “ลึกลับ” ขึ้นแก่อโลชา

เมื่ออโลชาตื่นจากภวังค์ขณะนั้นแล้ว ทำให้บุคลิกภาพของอโลชาเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความกลมกลืน ทั้งความกลมกลืนในตนเอง และความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม หลังจากนั้นอโลชาได้ก้าวออกไปจากวัด

...ความปีติปลาบปลื้มหลังสิ้นใจ วิญญาณเขากระหายเสรีภาพในโลกกว้างไร้เขตบน โคงฟ้าเหนือสรีระดวงดาวกำลังจรัสแสงระยิบ ทางข้างเผือกพาดฟ้าดูสองแขนเชื่อมขอบโลก โลกเบื้องล่างสงบอยู่ในราตรีกาล หอคอยสีเงินในวัดกับโดมสีทองเหนือวิหารดูมลังเมลิองตัดกับผืนฟ้าสีน้ำเงินเข้ม ดอกไคมิ์ฤดูใบไม้ร่วงอวบอ้อมสล้างจะหลับอยู่ในเปลงจนถึงรุ่งเช้า ความเงิบแห่งโลกราวจะผสานกลืนไปกับความสงบแห่งสวรรค์ ความลึกลับ

⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 417.

แห่งโลกราวจะเชื่อมสัมพันธ์กับความถี่แห่งดวงดาว – อโลชาขึ้นนั่ง มองโลกเบื้องหน้า แล้วเขาก็ทรุดตัวเหยียดไปบนพื้น อโลชาไม่รู้ว่ทำไมเขาจึงได้ถอดแผ่นดินไว้แนบอก เขาไม่อาจอธิบายแม้กับตัวเองว่ทำไมเขาจึงปราถนาจะจูบดิน ความปรารถนาที่ไม่อาจต้านทาน เขาจูบดิน น้ำตาไหลพราก สะอื้นรดแผ่นดินด้วยน้ำตา ตั้งปณิธานเต็มศรัทธาว่จะรักแผ่นดินตลอดไป “จงรดแผ่นดินด้วยน้ำตาแห่งความปีติ และจงรักน้ำตานั่น” ถ้อยคำนี้ ก้องสะท้อนอยู่ในวิญญาณชายหนุ่มเขากำลังร้องไห้ให้กับอะไรละ ไซ่สิ เขาร้องไห้ด้วยความปีติให้กับดวงดาวกลางทิวไกลโพ้น ที่กำลังทอแสงลงมาสู่เขา แล้วเขาก็ “ไม่อาจความปีติ” นี้ เหมือนเส้นด้ายมหาศาลจากโลกอนันต์แห่งพระเจ้า ได้มารวมกันอยู่ในวิญญาณเขา แล้วต่างก็ไหวหวั่น “เมื่อได้สัมพันธ์กับโลกอื่น ๆ” อโลชาอยากจะยกโทษให้แก่นมนุษย์ทุกคน ให้แก่ทุกสิ่งทุกอย่างเพราะ “คนอื่นๆ ก็ขอโทษให้แก่เราด้วย” – นี่คื่สิ่งที่สะท้อนอยู่ในวิญญาณเขาทุกนาที่ที่ผ่านไป อโลชารู้สึกอย่างชัดเจน รวจะจับต้องได้ ว่อะไรบางอย่างที่มั่นคงไม่หวั่นไหว คุงโค้งฟ้าเบื้องบน กำลังแทรกซึมอยู่ในวิญญาณเขา รวกับความคิดบางอย่าง ได้มาหยั่งรากลงในจิตใจเขาและจะคงอยู่อย่างนั้นตลอดชีวิต และตลอดไปชั่วนิรันดร์ ตอนที่เขาทรุดแนบหน้ากับดินนั้น อโลชาคือเด็กหนุ่มอ่อนแอ แต่เมื่อลุกขึ้นมาเขากลายเป็นนักสู้ผู้แน่วแน่มั่นใจไปตลอดชีวิต เขาตระหนักและรู้สึกได้ทันทีอย่างมีความสุขและปีติยิ่ง ไม่เคยเลยในชีวิต ที่อโลชาจะลืมนาทีนั้น” นาที่นั้นใครบางคนได้มาสู่หัวใจผม”เขาเคยพูดอย่างนี้ในเวลาต่อมาพูดอย่างศรัทธาต่อสัจจะแห่งคำพูดนั้น...⁷

จากสภาวะแห่งความกลมกลืนที่เกิดขึ้นแก่อโลชา จึงทำให้กล่าวได้ว่า บุคลิกภาพของอโลชาได้เกิดการปรับตัวขึ้น โดยมีสาเหตุ 2 ประการคือ 1.สาเหตุจากสภาพแวดล้อมที่ผิดไปจากที่อโลชาได้คาดคิดไว้ 2.สาเหตุจากภายในตัวของอโลชาเองที่มีกระบวนการกำหนดรู้ในใจทำหน้าที่เด่นขึ้นมาในขณะที่บุคลิกภาพเกิดการขัดแย้งขึ้น

บุคลิกภาพของอโลชาเกิดการปรับตัวเนื่องจากประสบการณ์ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นแก่บุคลิกภาพ เพื่อที่จะขจัดความขัดแย้งนั้น การกำหนดรู้ในใจจึงมีบทบาทเด่นในบุคลิกภาพและโดยอาศัยการกำหนดรู้ในใจ จึงทำให้ศูนย์กลางทางบุคลิกภาพเกิดการเปลี่ยนแปลงคือ The Ego ที่ทำหน้าที่รักษาลักษณะของอโลชาเสมอมาได้เกิดการชะงักงันขึ้นเนื่องจากประสบการณ์ที่ไม่ได้คาด ในระหว่างที่อโลชาเกิดการชะงักงันนี้ การกำหนดรู้ในใจได้ก่อให้เกิดสภาวะใหม่ขึ้นแก่บุคลิกภาพของอโลชา โดยสภาวะใหม่นี้ได้ก่อให้เกิดความกลมกลืนทั้ง

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 417 – 418.

ในตนเองและกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และทำให้บุคลิกภาพของโงชาเปลี่ยนไปสู่สภาวะใหม่ “หลังจากตื่นขึ้นโงชาได้กล่าวว่าใครบางคนได้มาสู่ชีวิตผม และทำให้บุคลิกภาพของเขามั่นคงเช่นนี้ตลอดไป” ดังนั้นเมื่อนำแนวคิดของจุงมาวิเคราะห์ จึงกล่าวได้ว่า The Self ได้ปรากฏมีบทบาทเด่นขึ้นแก่บุคลิกภาพของโงชา และสภาวะใหม่ของโงชานั้น เป็นพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่กำลังก้าวไปสู่การประจักษ์แจ้งในคนอย่างแท้จริง (Self-realization)

จากแนวคิดของจุง ผู้ที่จะเริ่มประจักษ์แจ้งในคนอย่างแท้จริงนี้ โดยมากมักเป็นผู้ที่อยู่ในวัยกลางคน คือดังนั้นการที่โงชาเริ่มประจักษ์แจ้งในคนตั้งแต่อยู่ในวัยหนุ่ม จึงกล่าวได้ว่าโงชาเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพพิเศษแตกต่างจากเด็กหนุ่มทั่วไปที่แสวงหาความมั่นคงจากโลกภายนอกหรือก้าวไปสู่วัยผู้ใหญ่ตามลำดับช่วงชีวิตที่จุงได้แบ่งไว้

4.2 อีวาน: นักคิดปมปิดมาด

อีวานเป็นที่คนรองของโงชา ลักษณะเด่นของอีวานคือ เป็นผู้ที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดหรือเมื่อนำจิตวิทยาการจำแนกประเภทของบุคลิกภาพมาวิเคราะห์ทำให้พบว่าบุคลิกภาพของอีวานมีการทำงานของ การคิดเป็นลักษณะเด่น แต่ทว่าอีวานเป็นผู้ที่มีอารมณ์รุนแรง บูดิ่ง “เด็กชาย... ถนัดเรื่องการเรียนรู้เป็นพิเศษมาตั้งแต่อายุน้อยๆยังเป็นทารกอยู่ด้วยซ้ำไป...”⁸ และเมื่ออีวานเติบโตขึ้น เขาก็เริ่มตระหนักว่า “เขาสองคนพี่น้องนั้นอาศัยคนอื่นอยู่ ใช้เงินที่ได้จากความเมตตาของเขา อีวานรู้ว่า แม้แค่เอ่ยชื่อพ่อก็เป็นเรื่องน่าละอาย” ดังนั้น อีวานจึงพยายามพึ่งตนเอง โดยเขาได้แสดงออกซึ่งความสามารถในเชิงวิชาการ เมื่อนำแนวคิดของจุงเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นในทางสังคมมาวิเคราะห์ ทำให้พบได้ว่า อีวานสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างประสบความสำเร็จหรือบุคลิกภาพของอีวานได้ให้พลังงานแก่อาร์ตีไทป์ The Persona เป็นสำคัญ ลักษณะของการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมนั้น อีวานได้ใช้ทักษะทางการคิด (Thinking) เป็นสำคัญ อีวานประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างรวดเร็วจากความสามารถเชิงวิชาการ ดังความว่า

เริ่มหางานทำจากเป็นครูสอนพิเศษ...ต่อจากนั้นก็ตระเวนไปตามสำนักพิมพ์ต่างๆ ข่ายข่าวเรื่องราวตามข้างถนนที่เขาเขียนโดยใช้นามปากกา “คนดู”...แค่นี้ก็แสดงให้เห็น

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

⁹ เรื่องเดียวกัน.

แล้วว่าหนุ่มคนนี้ สามารถขึ้นหัตถ์อยู่ได้ ด้วยสติปัญญาและความเป็นนักปฏิบัติ ที่เขามี
เหนือกว่านักศึกษาหนุ่มสาวยากจนแบกทุกข์ส่วนใหญ่ของเรา¹⁰

แต่สิ่งที่ทำให้อิวานมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในวงกว้างคือ บทความเรื่องตุลาการศาลศาสนา ซึ่งเป็นบทความที่เขาได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมของพระเจ้า และของตุลาการศาลศาสนาที่มีต่อมนุษย์ หลังจากบทความนี้ได้รับการเผยแพร่ออกไปแล้ว ก็ได้ก่อให้เกิดคำวิพากษ์วิจารณ์ทั้งในทางที่เห็นด้วยและโต้แย้ง ทั้งในทางที่ยกข้อสงสัยและสรุปว่าในบทความไม่มีสาระอะไรเลย ทว่าข้อสังเกตที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงบุคลิกภาพของอิวานคือ เหตุใดอิวานซึ่งเรียนจบทางด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติจึงมีความสนใจในปัญหาศาสนา ซึ่งเป็นปัญหาในเชิงจริยธรรมที่ว่าด้วยความถูกผิดศีลธรรมของความคิดและการกระทำของมนุษย์

หลังจากที่บทความของอิวานได้ถูกนำมาถกเถียงกันต่อหน้าซอสติมานักบวชชราแล้ว ซอสติมาก็สามารถวิเคราะห์ถึงบุคลิกภาพของอิวานที่แฝงอยู่ในบทความนั้น ได้อย่างถูกต้องว่า การที่อิวานเขียนบทความนี้ขึ้นก็เนื่องจากอิวานยังไม่มีชีวิตจิตใจในตนเอง หรือเมื่อนำแนวคิดของอิวานเกี่ยวกับจุดหมายของพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ที่มีเป้าหมายเพื่อก่อให้เกิดความกลมกลืนขึ้นในบุคลิกภาพ มาวิเคราะห์คำกล่าวของซอสติมาแล้ว ทำให้พบได้ว่า บทความตุลาการศาลศาสนานี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงบุคลิกภาพทางด้านในของอิวาน กล่าวคือ ถึงแม้ว่าอิวานจะสามารถประสบความสำเร็จมีชื่อเสียงในวงสังคม ในฐานะนักวิชาการ ปัญญาชน แต่ทว่าการปรับตัวด้านในของอิวานยังทำได้ไม่ดี ทั้งนี้เนื่องจากอิวานยังขาดความเข้าใจในตนเองอย่างชัดเจน ซึ่งอิวานก็ได้ยอมรับคำวิจารณ์ของซอสติมาในข้อนี้ด้วยความเคารพอ่อนน้อม

บุคลิกภาพของอิวานค่อยๆเกิดความชัดเจนขึ้นหลังจากที่เขาได้ตัดสินใจเดินทางกลับบ้านพ่อ เหตุผลที่อิวานเดินทางกลับบ้านพ่อทุกๆที่เตรียมจะไปศึกษาต่อยังต่างประเทศที่คนอื่น ๆ ได้รับทราบคือ เขาได้รับคำกักขังมิตรี พี่ชายคนโตว่า จะมาเป็นคนกลางไกลเกลี่ยความขัดแย้งระหว่างมิตรีกับพ่อซึ่งเป็นความกันในเรื่องมรดกให้

อิวานกลับมาที่บ้านพ่อหลังจากที่เขาได้จากไปตั้งแต่นั้นยังเป็นเด็กเล็กๆ ทั้งนี้เนื่องจากด้วยอุปนิสัยโลกีย์ชนของคารามาซอฟ ภายหลังจากที่อิวานและออลชาเกิด เขาก็ไม่เอาใจใส่ลูกชายเช่นเคย อิวานและออลชาเป็นลูกของโซเฟีย เธอเสียชีวิตหลังจากที่ออลชาเกิดได้ไม่นาน เด็กชายทั้งสองจึงได้รับการเลี้ยงดูจากคนใช้ชรานามกริกอรี ต่อมาเด็กทั้งสองก็ถูกญาติทางฝ่ายแม่รับไปเลี้ยงดู ดังนั้นจึงทำให้สภาพแวดล้อมในวัยเด็กของลูกๆคารามาซอฟมีลักษณะเหมือนกันคือ ถูกพ่อทอดทิ้ง แต่สภาพแวดล้อมดังกล่าวไม่ได้ก่อให้เกิดประสบการณ์ที่เหมือนกันแก่ตัวละครหลักแต่ละตัว

¹⁰เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

นอกจากประสบการณ์จากการถูกทอดทิ้งแล้ว บุคลิกภาพของอิวาน ได้ถูกหล่อหลอมขึ้นมาจาก อิทธิพลของการศึกษาเป็นสำคัญ ซึ่งมีสาเหตุทั้งจากตัวอิวานเองคือ อิวานมีความตั้งใจที่จะพึ่งพาตนเอง ความถนัดในการใช้เหตุผลจึงทำให้อิวานใช้ความถนัดมาพัฒนาตนเอง ประกอบกับอิวานได้รับการส่งเสริมทางการศึกษาเป็นอย่างดีจากผู้ที่อยู่ประเขา ดังนั้น จึงทำให้อิวานของอิวานได้รับการหล่อหลอมขึ้นมาจากระบบการศึกษา (ในเชิงบวก) นอกจากจากระบบการศึกษาแล้ว บุคลิกภาพของอิวานยังได้รับการหล่อหลอมในเชิงบวกจากสังคมด้วย ทั้งนี้เนื่องจากผู้คนในสังคมต่างยกย่องในความสามารถเชิงวิชาการของอิวาน เขาได้รับชื่อเสียงมีฐานะมั่นคงจากสังคมในฐานะปัญญาชน

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ประสบการณ์เชิงสังคมได้หล่อหลอมบุคลิกภาพของอิวานขึ้นมา หรือเมื่อนำแนวคิดเรื่องโครงสร้างบุคลิกภาพของจุงมาวิเคราะห์ ทำให้กล่าวได้ว่า The Ego ของอิวานได้สร้างเอกลักษณ์ของอิวานขึ้น โดยอาศัยประสบการณ์เชิงสังคมเป็นสำคัญ ซึ่งประสบการณ์เชิงสังคมดังกล่าวเป็นการเพิ่มพลังงานให้แก่อาร์คไทป์ The Persona ในบุคลิกภาพของอิวาน

แต่แล้วผู้คนทั่วไปก็ต้องแปลกใจ เมื่ออิวานตัดสินใจเดินทางกลับบ้านพ่อ ที่บ้านพ่อนี้ อิวานได้พบกับสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวของคารามาซอฟ ซึ่งสิ่งทีก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นแก่บุคลิกภาพของอิวานคือ บุคลิกภาพของคารามาซอฟ บุคลิกภาพของคมิตรี และบุคลิกภาพของสมเมอดิยาคอฟ คนรับใช้ที่ป่วยด้วยโรคลมชัก และสันนิษฐานว่าเขาเป็นลูกนอกสมรสของคารามาซอฟ

บุคลิกภาพของอิวานเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยอาศัย “ภาพสะท้อน” จากสภาพแวดล้อม ประกอบกับการใคร่ครวญถึงพฤติกรรมของตนเอง ภาพสะท้อนจากสภาพแวดล้อมที่สำคัญคือ เหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างคารามาซอฟกับคมิตรี และการสนทนากับสมเมอดิยาคอฟเกี่ยวกับการถูกฆาตกรรมของคารามาซอฟ ส่วนการใคร่ครวญถึงพฤติกรรมของตนเองที่สำคัญคือ พฤติกรรมของอิวานในคืนก่อนที่เขาจะเดินทางไปเมืองเซอมาชญา ซึ่งเป็นเมืองที่อยู่ไม่ไกลจากเมืองที่ใช้เป็นฉากในนวนิยายเรื่องพี่น้องคารามาซอฟ

เพียงได้พบกับคมิตรีเป็นครั้งแรก อิวานก็รู้สึกไม่ชอบบุคลิกภาพของคมิตรีทันที อิวานสรุปว่า “คมิตรีเป็นคนที่ไม่มีความคิด” ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้อิวานไม่ชอบบุคลิกภาพของคมิตรีทันทีที่พบกัน โดยใช้แนวคิดเรื่องพลวัตของบุคลิกภาพ (The Dynamics of Personality) ทำให้พบได้ว่า บุคลิกภาพของคมิตรีไปกระทบเข้ากับ ปม (complex) ในจิตไร้สำนึกส่วนบุคคลของอิวาน บุคลิกภาพของคมิตรีได้ก่อให้เกิดการตอบโต้ทางอารมณ์ (Emotional Reaction) แก่อิวาน โดยเขารู้สึกฉุนเฉียวขุ่นมัว เช่นเดียวกับที่อิวานรู้สึกโกรธอย่างรุนแรงเมื่อได้เห็นพฤติกรรมของพ่อ

เมื่อเปรียบเทียบบุคลิกภาพของคมิตรีกับคารามาซอฟแล้ว ทำให้พบได้ว่า ตัวละครทั้งสองมีบุคลิกที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นผู้ที่ลุ่มหลงเพลิดเพลินในโลกิยรส ชอบดื่มเหล้า และที่สำคัญตัว

ละครทั้งสองกลุ่มหลงในเสน่ห์ของกรูเซนกาเช่นเดียวกัน ดังนั้น บุคลิกภาพของคิมิตรีที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับคารามาซอฟ จึงทำให้ปมซึ่งอยู่ในจิตไร้สำนึกของอิวานเริ่มมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของอิวานมากขึ้น หรือกล่าวได้ว่า เมื่ออิวานกลับมาที่บ้านพ่อ สภาพแวดล้อมที่บ้านพ่อได้สร้างประสบการณ์ที่ช่วยเน้นหรือเพิ่มพลังงานให้แก่ปมในจิตไร้สำนึกส่วนบุคคลของอิวานให้มีความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งมีอิทธิพลต่อจิตไร้สำนึกของอิวาน ทำให้เขาแสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงความเกลียดชังพ่อออกมาเรื่อยๆ

พฤติกรรมของอิวานที่แสดงออกถึงความเกลียดชังพ่อเริ่มชัดเจนมากขึ้นจากเหตุการณ์ที่คิมิตรีได้บุกเข้ามาทำร้ายคารามาซอฟในคอนค้ำวันหนึ่ง สาเหตุที่คิมิตรีบุกเข้ามาทำร้ายพ่อเนื่องจากเขาเข้าใจผิดคิดว่า กรูเซนกา ผู้หญิงที่เขาทั้งรักทั้งเกลียดได้แอบเข้ามาหาพ่อของเขา ช่วงเวลาที่คิมิตรีบุกเข้ามาเป็นช่วงเวลาที่คารามาซอฟกำลังเริ่มพูดพล่ามอยู่กับอิวาน อโลซา และคนรับใช้ทั้งสองคือกริกอริและสมเมอเคียคอฟ หลังกินอาหารเย็นเสร็จ คารามาซอฟมกั้มเหล้าและเริ่มพูดพล่าม ก่นด่า วิพากษ์ผู้คนและเรื่องราวต่างๆอย่างเสียๆหายๆ

ในระหว่างที่คารามาซอฟกำลังพล่ามอยู่นี้ อู๋ๆก็มีเสียงโวยวายดังมาจากห้องด้านหน้า ยังไม่ทันได้รู้อะไรไปมากกว่านี้ คิมิตรีก็ปรากฏกายขึ้น พร้อมกับถามว่า กรูเซนกาอยู่ที่ไหน พอคารามาซอฟได้ยินชื่อกรูเซนกาเท่านั้น เขาก็รู้สึกตื่นเต้น (ด้วยความลุ่มหลงเช่นเดียวกับคิมิตรี) เขาเองก็เริ่มถามหากรูเซนกาด้วยเช่นกัน

อาการของคารามาซอฟที่แสดงออกนี้ ยิ่งเพิ่มความโกรธให้แก่คิมิตรีมากยิ่งขึ้น ประกอบกับก่อนหน้านี้เขาได้ทำร้ายกริกอริมาก่อนแล้ว ดังนั้นเขาจึงระงับอารมณ์ไม่อยู่

...ลูกชายคนโตเอื้อมมือคว้าผมสองปอยที่ยังพอมืออยู่บนขมับเหี่ยวๆของพ่อ ทั้งเส้นผมพ่ออย่างแรง จนคารามาซอฟล้มกระแทกพื้น ลูกชายใช้สันเท้าเหยียบหน้าพ่อสองสามที เฒ่าคารามาซอฟครางอย่างเจ็บปวด..."¹¹

เมื่ออิวานได้เผชิญหน้ากับการที่คิมิตรีทำร้ายพ่อแล้ว หลังจากที่คิมิตรีจากไปและคารามาซอฟกำลังได้รับการปฐมพยาบาล ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ได้ทำให้ปมเกลียดชังพ่อของอิวานมีความเข้มแข็งมากขึ้น จนกระทั่งมีกำลังเหนือจิตไร้สำนึก พฤติกรรมของอิวานที่แสดงออกอันเป็นผลมาจากประสบการณ์คือ การที่เขาเฝ้าถามอโลซาถึงความคิดที่เกิดขึ้นว่า อโลซามีความคิดที่จะให้พ่อตายเหมือนเช่นที่เขาคิดหรือไม่ ดังความว่า

¹¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 159.

ทำไมล่ะ ทำไมจะนึกอยากให้คนอื่นตายไม่ได้ ทำไมจะต้องหลอกตัวเอง ในเมื่อ
มนุษย์ก็อยู่กันอย่างนี้... 'เขี้ยมันก็ต้องกินเหยี่ยวด้วยกัน'... พี่ขอถามนายสักหน่อยเถิด นายคิด
ว่าที่ทำได้เหมือนที่คมิตรีทำได้รีเปล่า โขกเอาเลือดคาเผ่ามันออกมา พูด่างๆ คือฆ่าเขาได้"
“ที่พุดออกมาได้ไง อีวาน ความคิดอย่างนี้ไม่เคยเกิดขึ้นในหัวผม...”¹²

เมื่อนำแนวคิดของจุงเรื่องพลวัตของบุคลิกภาพมาวิเคราะห์ ทำให้กล่าวได้ว่า
ประสบการณ์ที่อีวานได้ประสบกับตัวเองนี้ ได้ทำให้ปมมีพลังงานเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งมีอิทธิพล
ต่อพฤติกรรมของอีวาน อย่างไรก็ตาม ถึงแม้อีวานจะเปลือพุดออกมาด้วยอารมณ์โกรธกับอโลซาว่า
“นายคิดว่าที่ทำได้เหมือนที่คมิตรีทำได้รีเปล่า”¹³ แต่ทว่าพฤติกรรมดังกล่าวก็มิได้ก่อให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงทางบุคลิกภาพของอีวานขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากอีวานยังมิได้ตระหนักหรือรู้จักปมในจิตใจ
สำนึกของคนอย่างแท้จริง หรือเมื่อนำแนวคิดเรื่องโครงสร้างของบุคลิกภาพมาวิเคราะห์บุคลิกภาพ
ของอีวานในช่วงเวลานี้ ทำให้กล่าวได้ว่า ปมในจิตใจสำนึกของอีวาน ยังไม่ขึ้นมาสู่จิตสำนึก หรือ
The Ego ของอีวานยังไม่มีพัฒนาการเพียงพอที่จะรู้ถึงที่มาของพฤติกรรมของตนเองในขณะ
ดังนั้น แม้ว่าอีวานได้แสดงพฤติกรรมอันมีสาเหตุมาจากปมของตน แต่อีวานก็มิได้รู้จักปมของตน
อย่างแท้จริง

ช่วงเวลาที่คมิตรีทำร้ายคารามาซอฟนี้ ไม่เพียงมีผลต่อบุคลิกภาพของอีวานเท่านั้น
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นยังมีผลต่อบุคลิกภาพของสเมอดิยาคอฟ คนรับใช้ที่ป่วยเป็นโรคลมชัก และคาด
ว่าจะเป็นลูกของคารามาซอฟคนหนึ่ง เหตุการณ์นี้ทำให้สเมอดิยาคอฟวางแผนที่จะลงมือฆ่า
คารามาซอฟ

เมื่อนำบุคลิกภาพของสเมอดิยาคอฟมาเปรียบเทียบกับบุคลิกภาพของอีวาน ทำให้พบว่า ตัว
ละครทั้งสองมีบุคลิกภาพคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นผู้ที่ชอบใช้ความคิด มีความลึกซึ้งอยู่ในคนยาก
ที่คนอื่นจะเข้าใจ และที่สำคัญเมื่ออีวานกลับมาอยู่ที่บ้านพ่อ สเมอดิยาคอฟก็มีความชื่นชมในตัวของ
อีวานมาก

ดังนั้น ในระหว่างที่ทางการกำลังดำเนินการสอบสวนคมิตรีในข้อหาฆ่าพ่อของตนเองนั้น
เมื่อสเมอดิยาคอฟได้เปิดเผยถึงแผนการณ์ของเขา พร้อมทั้งวิเคราะห์ถึงลักษณะจิตใจของอีวานจาก
พฤติกรรมของเขาในช่วงเวลาที่ความตายกำลังจะมาถึงคารามาซอฟ การกระทำดังกล่าวของสเมอดิ
ยาคอฟจึงมีผลทำให้อีวานตระหนักถึงปมปิตุฆาตในจิตใจของตนได้อย่างชัดเจน ซึ่งผลจากการ
ตระหนักนี้ ได้ส่งผลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีวานในเวลาต่อมา

¹²เรื่องเดียวกัน, หน้า 164.

¹³เรื่องเดียวกัน.

หลังจากคารามาซอฟฟื้นจากอาการบาดเจ็บที่โคนคมิตรีทำร้ายได้ไม่นานนัก เขาก็ได้ทราบข่าวอิวานกำลังเตรียมตัวจะเดินทางไปมอสโคว์ การที่อิวานตัดสินใจจะเดินทางไปมอสโคว์นี้เมื่อนำแนวคิดเรื่อง The Shadow และ The Persona ของ Jung มาวิเคราะห์ ทำให้พบได้ว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในบ้านคารามาซอฟ ทำให้อิวานมีการปรับตัวเพื่อรักษาชื่อเสียงของตน ประกอบกับอิวานเริ่มรู้สึกถึงเหตุการณ์ร้ายที่กำลังจะเกิดขึ้นที่บ้าน ซึ่งเหตุการณ์ร้ายนั้นมีส่วนเชื่อมโยงกับบุคลิกภาพด้านที่แสดงออกถึงความก้าวร้าว มุ่งทำลายของเขา ดังนั้น เพื่อให้บุคลิกภาพของตนเองสมดุลคือ ยังมีชื่อเสียงที่ดีอยู่ และเชื่อได้ว่าตนไม่ได้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทำร้ายพ่อนั้น อิวานจึงตัดสินใจที่จะเดินทางไปให้ไกลจากจุดที่จะเกิดเหตุ อย่างไรก็ตาม ระหว่างที่อิวานกำลังเตรียมตัวเดินทางนั้น เผอิญคารามาซอฟเกิดมีธุระมอบหมายให้อิวานไปตกลงเรื่องธุรกิจที่เมืองเซมาชญา ทำให้อิวานเกิดความลังเล

ระหว่างที่เกิดความลังเลอยู่นี้ อิวานได้มีโอกาสสนทนากับสมเมอดิยาคอฟ ซึ่งสมเมอดิยาคอฟได้พูดเป็นนัยว่าให้อิวานเดินทางไปให้ไกลจากบ้านพ่อ ไปมอสโคว์นั้นเป็นการตัดสินใจที่ดีแล้ว

อิวานเกิดความลังเลขึ้นทั้งที่เขาตัดสินใจปฏิเสธพ่อ และบอกว่าตนเองจะเดินทางไปมอสโคว์ แต่ทว่าพอถึงเวลา อิวานกลับเดินทางไปเซมาชญา เมืองที่อยู่ไม่ไกลจากเมืองที่ใช้เป็นฉากในนวนิยายเรื่องพี่น้องคารามาซอฟ

ระหว่างที่อิวานพักอยู่ที่เมืองเซมาชญา คารามาซอฟก็ถูกฆาตกรรม และคมิตรีตกเป็นผู้ต้องสงสัยว่าเป็นคนลงมือฆ่า โดยศาลได้วินิจฉัยจากหลักฐานในที่เกิดเหตุคือ สากทองเหลืองที่ตกอยู่ริมรั้วบ้านคารามาซอฟ คราบเลือดตามเสื้อผ้าของคมิตรี ประจักษ์พยานคือกริกอริคนรับใช้ที่ถูกคมิตรีทำร้ายใกล้กับที่เกิดเหตุ และข่าวคราวเกี่ยวกับความขัดแย้งเรื่องเงินมรดก และผู้หญิงระหว่างคารามาซอฟกับคมิตรีที่ใครๆต่างรู้กันทั่ว

เมื่อได้ข่าวการตายของพ่อ อิวานรีบเดินทางกลับมาทันทีโดยอิวานปักใจเชื่อว่า คมิตรีเป็นคนฆ่า เช่นเดียวกับคนทั่วไป แต่ทว่าเมื่ออิวานกลับมาบ้าน แทนที่เขาจะไปเยี่ยมคมิตรีที่ถูกคุมขังอยู่ อิวานกลับตรงไปโรงพยาบาลเพื่อสอบถามเกี่ยวกับอาการป่วยของสมเมอดิยาคอฟ เมื่ออิวานได้รับคำยืนยันจากหมอว่า สมเมอดิยาคอฟป่วยเป็นโรคลมชักจริงๆ เขาก็เกิดความรู้สึกสับสนใจโดยไม่ทราบสาเหตุ อิวานคิดไปเองว่า ในคืนวันที่คารามาซอฟถูกฆาตกรรมนั้น สมเมอดิยาคอฟกำลังชักเนื่องจากโรคประจำตัวกำเริบ ดังนั้น สมเมอดิยาคอฟจึงไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ฆาตกรรมที่เกิดขึ้น

เมื่อนำเรื่อง อาร์คีไทป์ The Persona และ The Shadow ของอิวานในช่วงเวลาก่อนที่เขาจะบอกการตัดสินใจว่า เขาจะเดินทางไปมอสโคว์ ประกอบกับการเปรียบเทียบบุคลิกภาพของอิวานและสมเมอดิยาคอฟ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน จึงทำให้กล่าวได้ว่า การที่อิวานรีบไปพบสมเมอดิยาคอฟก็เพื่อทำให้ตนเองรู้สึกโล่งใจว่า ตนเองไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ฆาตกรรมที่

เกิดขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เนื่องจากสมเอดियाคอฟมีบุคลิกภาพคล้ายตนเอง ประกอบกับ ปมปิตุฆาตมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของอีวาน ดังนั้นอีวานจึงรู้สึกว่ สมเอดियाคอฟคล้ายกับเป็น ตัวแทนของตนเอง ดังนั้น การที่ตัวแทนของตนไม่ได้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อีวานจึงพลอย รู้สึกไปว่า ตนไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ในระหว่างที่มีการดำเนินคดีกับคมิตรี อีวานได้มีโอกาสสนทนากับอโโลซา ซึ่งตาม ความเห็นของอโโลซา คมิตรีมิใช่คนลงมือฆ่าคารามาชอฟอย่างแน่นอน อโโลซายืนยันอย่างมั่นใจว่า คนลงมือฆ่าคือสมเอดियाคอฟมิใช่คมิตรี ซึ่งคำยืนยันดังกล่าวทำให้อีวานได้หวนกลับไปพบกับ สมเอดियाคอฟอีกเป็นครั้งที่สองและครั้งที่สาม แล้วความจริงก็เริ่มถูกเปิดเผยขึ้น ซึ่งความจริงที่เปิดเผยขึ้นนี้ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นแก่บุคลิกภาพของอีวานอย่างรุนแรง

การพบกับสมเอดियाคอฟครั้งที่สองและครั้งที่สามนี้ เป็นการพูดคุยที่บ้านของหญิงสาวที่ ชอบพอกับสมเอดियाคอฟอยู่ เป็นการพูดคุยอย่างเป็นส่วนตัว ดังนั้น เรื่องที่สมเอดियाคอฟเล่านี้ จึงไม่มีใครได้รับรู้นอกจากอีวาน สาเหตุที่สมเอดियाคอฟได้เปิดเผยการลงมือฆาตกรรมคารามาชอฟใน ลักษณะที่อีวานอยู่เบื้องหลัง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมด สามารถวิเคราะห์ได้ว่า มีสาเหตุมาจาก บุคลิกภาพของสมเอดियाคอฟได้ถูกสภาพแวดล้อมหล่อหลอมให้สัจจะญาณการเอาตัวรอดมี ลักษณะเด่น ทั้งนี้เนื่องจากในวัยเด็กนอกจากเขาจะไม่รู้ว่าใครเป็นพ่อแล้ว กริกอรีซึ่งเคยเลี้ยงดูเขาก็ เคยพูดว่าเขาว่า “แกเป็นมนุษย์มามากับเขาหรือเปล่า ไม่ใช่หอรอก แก่เกิดจากจอมปลวกในเรือนอาบน้ำ โนน-น่นละแกละ”¹⁴ ซึ่งทำให้สมเอดियाคอฟจำฝังใจตลอดมา นอกจากนี้ในวัยเด็กเขายังเคยถูกกริกอรี ทำโทษอย่างรุนแรงจนต้องหลบไปอยู่ใต้โต๊ะ ซึ่งมีสาเหตุมาจากพฤติกรรมประหลาดของเขา

วันหนึ่งสมเอดियाคอฟได้นำลูกแมวมาแขวนคอแล้วทำท่าคล้ายกับประกอบพิธีกรรมอะไรสักอย่างหนึ่ง เมื่อกริกอรีพบเข้า เขาก็เลยทำโทษเด็กชายอย่างรุนแรง นับแต่นั้นมาโรคลมชักก็กำเริบขึ้น กลายเป็นโรคประจำตัวของสมเอดियाคอฟตลอดมา

การที่ถูกทอดทิ้ง ถูกทำโทษ ประกอบกับมีร่างกายไม่ปกติ จึงทำให้สมเอดियाคอฟมีบุคลิกภาพระวางไม่ไว้วางใจ จนกระทั่ง “เกลียดชังคนทั้งโลก” เสมอมา ถึงแม้สมเอดियाคอฟจะเป็นผู้ที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด แต่ทว่า อาร์ตีไทป์ shadow ที่มีบทบาทเด่นต่อบุคลิกภาพของสมเอดियाคอฟ เสมอมา ได้มีผลทำให้การใช้สติปัญญาของสมเอดियाคอฟเป็นไปเพื่อเอาตัวรอดเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถพบได้จากตอนใกล้ขวิดเหล่า¹⁵

ตอนใกล้ขวิดเหล่านี้ กริกอรีได้นำข่าวเรื่องทหารของรัสเซียถูกชาวตาดาร์ตลกหนึ่งจนตาย เนื่องจากไม่ยอมเปลี่ยนศาสนามาแล้วให้สมาชิกในบ้านคารามาชอฟฟัง พอเล่าจบ กริกอรีก็กล่าวว่า

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 139.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 150 - 157.

ควรจะได้ยกย่องให้ทหารรัสเซียผู้นี้เป็นนักบุญ เพราะเขามีศรัทธาที่มั่นคงในพระเจ้า (เช่นเดียวกับบุคลิกของกรีกอร์ - ผู้วิชัย) แต่สเมอดิยาคอฟไม่เห็นเช่นนั้น เขาแย้งว่าหากเขาเป็นทหารผู้นั้น เขาก็จะเอ่ยปากเปลี่ยนศาสนาทันทีเพื่อรักษาชีวิตไว้ พร้อมกันนี้เขาก็ได้วิพากษ์วิจารณ์ถึงพระเจ้าด้วยว่า ในยามคับขันเช่นนั้น เขาอาจเกิดความกลัวขึ้นมาได้ และเมื่อเกิดความกลัวแล้ว เขาก็อาจคิดเปลี่ยนศาสนาโดยอัตโนมัติขึ้นได้ เมื่อเกิดความคิดเช่นนั้นขึ้นแล้ว ก็เท่ากับว่า เขาได้ขาดจากความเป็น คริสเตียนแล้ว ดังนั้นหากเขาจะเอ่ยปากว่า เขาไม่ได้นับถือคริสตศาสนาแล้วในเวลานั้นก็ไม่ผิดอย่างไร นอกจากนี้สเมอดิยาคอฟยังให้เหตุผลต่อไปว่า เขาควรมีสติที่จะรักษาชีวิตของตนเองไว้ เพราะหากเขาอธิษฐานต่อพระเจ้าว่าขอให้เขาเคลื่อนมาทับทหารดาตาร์ แต่หากภูเขายังไม่เคลื่อนมาแล้วจะเกิดอะไรขึ้น และจากอดีตที่ผ่านมาภูเขาก็ไม่เคยเคลื่อนแบบนั้นได้ด้วย

การที่สเมอดิยาคอฟแสดงความเห็นเช่นนี้ ทำให้วิเคราะห์ได้ว่า เกิดจากสัญชาตญาณในการเอาตัวรอด ซึ่งเป็นบุคลิกภาพของสเมอดิยาคอฟที่เขาได้ถูกหล่อหลอมขึ้นมาตั้งแต่ยังเด็ก ดังนั้น เมื่อนำบุคลิกภาพของสเมอดิยาคอฟมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้เขาเปิดเผยถึงการฆาตกรรมของเขา โดยนำเอาพฤติกรรมของอิวานมาเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จึงทำให้กล่าวได้ว่า สเมอดิยาคอฟต้องการที่จะ โยนความผิดของตนให้แก่อิวานด้วยนอกเหนือจากมิดรี

หลังจากที่สเมอดิยาคอฟเปิดเผยเรื่องราวทั้งหมดแล้ว เขาก็หนีจากการถูกลงโทษด้วยการฆ่าตัวตาย

การเล่าเรื่องของสเมอดิยาคอฟได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางบุคลิกภาพขึ้นแก่อิวาน โดยเรื่องเล่าของสเมอดิยาคอฟนี้ได้เป็น “ภาพสะท้อน” ให้อิวานได้มองเห็นปมปิตุฆาตในจิตใจร่ำลึกส่วนบุคคลได้ชัดเจนขึ้น โดยสเมอดิยาคอฟได้เล่าว่า

...ผมเห็นว่าถึงตอนนี้แล้ว คุณก็ยังไม่เข้าใจอะไรเลยจริงๆ ...คุณนั้นละครับ ต้องรับผิดชอบทุกอย่างที่เกิดขึ้น เพราะคุณรู้เรื่องฆาตกรรมนี้ แล้วมอบหมายให้ผมเป็นคนทำคุณไปซะทุกอย่างที่รู้เรื่องนี้ดี ...แม้ว่าผมเป็นกนฆาตก็เถอะ...คุณนี่เองคือฆาตกรตัวแท้"...“แต่ทำไม ทำไม ข้าถึงเป็นฆาตกรไปได้ พระเจ้าช่วย” อิวานร้อง เขาข่มอารมณ์ไม่ได้อีกแล้ว... เอ็งยังพูดซ้ำซากเรื่องเซอมาชญาว่าเป็นการยินยอม เอ็งจะเอาความยินยอมนี้ไปเพื่ออะไรกันตอนนี้เอ็งจะอธิบายเรื่องนี้ได้ไง"...“งั้นข้าก็กระหายอยากให้พ่อตายละซี” อิวานกรร โซกอีก...“ใช่ครับ คุณอยากให้เป็นอย่างนั้น ไม่มีอะไรต้องสงสัย การที่คุณไปเซอร์มาชญาตอนนั้น ก็เท่ากับคุณอนุญาตผมเงิบๆ ให้ดำเนินการได้”¹⁶

¹⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 723 - 724.

หลังจากสนทนากับสมเมอดิยาคอฟเสร็จแล้ว เมื่ออีวานกลับมาที่พักทำให้เขามีอาการประสาทหลอน (hallusion) ขึ้น โดยมองเห็นอีกตัวตนหนึ่งของตนเองนั่งอยู่ตรงกันข้ามกับตัวเขา ดังความว่า

ผมไม่ใช่ นายแพทย์ แต่ผมรู้สึกว่าได้เวลาแล้วที่ผมต้องอธิบายให้คุณผู้อ่านฟังสักนิด เกี่ยวกับธรรมชาติความป่วยของอีวาน ผมอาจจะพูดล่วงหน้าไปหน่อย แต่ขอบอกเพียงแค่ว่า คึนนั้นอีวานเริ่มมีอาการผิดปกติทางสมอง เวลานี้ความป่วยไข้สามารถพิชิตความอ่อนแอทางร่างกายที่สู้ตั้งต้นด้านทางโรค ไม่ทำให้เขาถึงกับป่วยมาได้นานไม่น้อย ทั้งๆ ที่ผมไม่รู้เรื่องทางการแพทย์ แต่ผมก็กล้าเสนอทฤษฎีว่า ความต้องใจแน่นๆของอีวาน ทำให้สามารถสกัดกั้นโรคโรคร้าย ไม่ให้แสดงอาการไว้ได้ระยะหนึ่งด้วยความหวังว่า เขาจะสามารถจัดการให้โรคนั้นหายขาดได้ อีวานรู้ตัวดีว่าตัวเองป่วย แต่ตอนนั้นเขารังเกียจไม่ยอมจำนนต่อความป่วยไข้...หลังหมอฟังอาการและตรวจอีวานแล้ว หมอสรุปว่าเขาป่วยเนื่องจากความผิดปกติบางอย่างทางสมอง หมอไม่แปลกใจที่อีวานยอมรับกับเขาอย่างขยะแขยง “ตามสภาพที่คุณเป็น” หมอประกาศ “ค่อนข้างเป็นไปได้ที่คุณจะเกิดภาพหลอน ซึ่งเราจะต้องตรวจอาการกันอย่างละเอียดอีกที – คุณต้องรับการรักษาโดยวิธีการแพทย์อย่างจริงจัง ชักช้าอีกไม่ได้นะ ไม่งั้นคุณจะถูกหนักรัก” แต่หลังจากพบหมอแล้วอีวานไม่ทำตามคำแนะนำารับฟังของหมอ ปฏิเสธไม่ยอมเข้ารับการรักษา “ก็ผมยังแข็งแรง ยังยืนได้ เดินได้ ทำอะไรได้ ถ้าผมล้มทำอะไรไม่ได้ก็อีกเรื่อง พอถึงตอนนั้นแล้วใครอยากรักษาก็รักษาเถอะ” อีวานตัดสินใจปิดเรื่องนี้ออกไปจากใจ แต่ตอนนี้เขากำลังนั่ง รู้ตัวว่าจิตใจตัวเองเลื่อนลอย แล้วอย่างที่ผมพูดมาแล้วว่าเขานั่งมองอะไรบางอย่างบนโซฟาตรงผนังฝั่งตรงข้าม คล้ายใครบางคนกำลังนั่งอยู่ตรงนั้น...¹⁷

เมื่อนำแนวคิดเรื่องพลวัตของบุคลิกภาพของจูงมาวิเคราะห์บุคลิกภาพของอีวาน ทำให้พบได้ว่า สาเหตุที่ทำให้อีวานเกิดภาพหลอนนั้น เกิดขึ้นเนื่องจากบุคลิกภาพของอีวานขาดความสมดุล เพราะนับตั้งแต่เด็กเป็นต้นมาจนกระทั่งอีวานเป็นนักวิชาการที่มีชื่อเสียงมีฐานะมั่นคง บุคลิกภาพของอีวานได้ให้ความสำคัญแก่การปรับตัวเข้ากับโลกภายนอกหรือสภาพแวดล้อมมากเกินไป หรือกล่าวได้ว่า อาร์ตีไทป์ หน้ากาก ได้รับการส่งเสริมหรือมีพลังงานมากเกินไป จึงทำให้อีวานละเลยการสำรวจตนเอง นอกจากละเลยการสำรวจตนเองแล้ว อีวานยังพยายามหลบหนีหรือบ่ายเบี่ยงที่จะเผชิญหน้ากับปมในใจของตนเองตลอดมา ทั้งการอ้างว่า กลับมาบ้านพ่อเพื่อเป็นคนกลางไกล่เกลี่ย

¹⁷เรื่องเดียวกัน, หน้า 731.

ความขัดแย้งระหว่างพ่อกับพี่ชาย การตัดสินใจเดินทางไปจากบ้านพ่อเมื่อรู้สึกว่าจะเกิดเหตุร้ายขึ้น การทะเลาะหรือเพิกเฉยต่อปมดังกล่าวนี้ จึงทำให้ปมของอิวานค่อยๆ สะสมพลังงานขึ้น โดยอิวานไม่เคยตระหนักรู้มาก่อน การสะสมพลังงานของปมเกิดขึ้นจากประสบการณ์ของอิวานที่ได้เผชิญกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่บ้านของพ่อ กระทั่งในที่สุด เมื่อบุคลิกภาพของอิวานเกิดความตึงเครียดขึ้น ทำให้อิวานก้าวออกมาลง ปมที่เคยถูกกดไว้จึงส่งผลต่อบุคลิกภาพ ทำให้อิวานเกิดภาพหลอน มองเห็นตัวตนของตนเองอีกตัวตนหนึ่งซึ่งเขาไม่เคยเห็นมาก่อน แต่ทว่าเขาก็รู้สึกตัวตนนี้ก็เป็นสิ่งที่เขาคุ้นเคยเช่นกัน

การสนทนากับสมเมอเรียคอฟและการเกิดภาพหลอนนี้ ได้ก่อให้เกิดพัฒนาการทางบุคลิกภาพขึ้นแก่อิวาน โดยทำให้เขาเกิดการตระหนักชัดถึงปมปมปัญหาในจิตใจสำนึกของตนในเวลาต่อมา เมื่อได้ทราบปมในใจตนแล้ว บุคลิกภาพด้านในของอิวานได้เกิดการปรับตัวเพื่อเข้าสู่สมดุลอีกครั้ง โดยอิวานได้ตัดสินใจที่จะเปิดเผยตัวตนของตนเองที่เขาได้ตระหนักนี้แก่สภาพแวดล้อม วันรุ่งขึ้นหลังจากที่อิวานได้ตระหนักถึงปมในจิตใจของตนแล้ว เขาได้เดินทางไปที่ศาลเพื่อสารภาพความจริงที่เขาได้ตระหนัก ดังความว่า

... อิวาน คารามาซอฟ คอดก ก้าวขึ้นบนแท่นพยานเรื่องช้างอย่างหน้าแปลกใจ เขาไม่มองใครทั้งนั้น เหมือนกำลังหุ้ดหุ้ดคิดเครียด เขาแต่งตัวพิถีพิถัน แต่ผมรู้สึกว้าเหวว เขามีแววเจ็บปวดร่วงโรยเหมือนใบหน้าคนใกล้ตาย นัยน์ตาแห้งผาก เขาเหลือบตาซำๆ มองไปรอบๆ ห้องพิจารณาคดี อโลซาผุดลุกจากที่นั่ง ร้องกราง “โธ่” ผมจำเห็นการณ์ตอนนั้น ได้ดีคนอื่นบางคนก็อาจสังเกต...”

“ประธานคณะผู้พิพากษาแจ้งแก่อิวานว่า ในฐานะที่เขาเป็นพยานที่ไม่ต้องสาบาน ตัวเขาจึงอาจตอบหรือไม่ตอบคำถามได้ตามใจ แต่แน่นอน การให้ปากคำจะต้องสอดคล้องไปกันกับสำนึกดีชั่ว ฯลฯ อิวานฟัง มองผู้ชี้แจงอย่างเลือนลอบ แคร่รอยยิ้มค่อยๆ ปรากฏบนสีหน้า พอประธานคณะผู้พิพากษา ซึ่งมองเขาอย่างแปลกใจ กล่าวสรุป อิวานหัวเราะขึ้นทันที “ห้องพิจารณาคดีเงียบกริบ ทุกคนรู้สึกได้ทันทีว่า อะไรวางอย่างที่ไม่ปรกติกำลังเกิดขึ้น ประธานคณะผู้พิพากษามีอาการอี๋อึด”

“อิวานหันหลัง เดินทางไปประตู โดยไม่รอคำอนุญาต แต่พอเดินไปได้ราวสี่ก้าว เขาชะงัก ราวนี้อะไรขึ้นมาได้ ยิ้มซำๆ เดินกลับไปที่ยกพยาน...”

“นี่ไงครับ” อิวานตอบทันที “นี่คือเงิน – เงินที่อยู่ในซองนั้น - ” เขาชี้ไปที่โต๊ะแสดงหลักฐาน “เงินที่ทำให้พ่อผมถูกฆ่า”

“ผมได้มาจากสมเมอเรียคอฟ ได้มาจากฆาตกร เมื่อวานนี้ครับ – ผมไปเยี่ยมเขาก่อนที่เขาจะแขวนคอตัวเอง เจานั้นแหละครับที่ฆ่าพ่อ ไม่ใช่พี่ชายผมหรอก เขาเป็นคนฆ่า

พ่อ โดยผมเป็นต้นคิด – มีใครบ้างล่ะครับที่ไม่อยากให้พ่อตัวเองตาย” “สภาพจิตคุณปรกติที่อยู่หรือเปล่าครับ” ประธานคณะผู้พิพากษา ร้องอย่างลึมตัว...” มันบ่งบอกก็ตรงที่สภาพจิตผมปรกตินี้ล่ะครับ – แล้วจิตใจผมก็ชั่วร้ายเหมือนใจคุณเหมือนใจทุกๆ คน ทุกหน้าตาที่อัปลักษณ์ในห้องนี้” อีวานหันไปทางผู้ฟัง “พ่อผมถูกฆ่า แล้วพวกเขาก็ทำเป็นตกอกตกใจกลัวกัน” เขาตะคอก ทั้งโกรธทั้งดูถูก “ทำแสดงทำใส่กัน โทกทั้งนั้น! พวกเขาไม่อยากให้พ่อตัวเองตายกันทุกคน เขียมนี่ก็ต้องกินเหยียดด้วยกัน – ถ้าไม่มีการฆ่าพ่อนะ พวกเขาโกรธกันไปอีก กลับบ้านอารมณ์เสียใส่กันไปตามๆ – ละครสต์ว์แท้ๆ! ‘จนมึงกับละครสต์ว์!’ แต่ผมก็ไม่ได้ดีไปกว่าพวกเขาหรอก ในนี้มีน้ำดื่มบ้างมั๊ยครับ เห็นแก่พระเจ้าเถอะ ขอน้ำให้ผมดื่มหน่อย!” อีวานร้อง ขมมือกุมศรีษะ...”

“สงบสติอารมณ์กันเถอะครับ ผมไม่ได้บ้า แต่ผมเป็นฆาตกร!” อีวานพูดต่อไป “คุณไม่คิดว่าจะได้ฟังคำพูดโน้มน้าวใจอย่างนี้จากฆาตกร อย่างนั้นใช่ใหมครับ” เขาพูดด้วยเจตนาบางอย่าง หัวเราะปากบิดเบี้ยว...”

“ใครจะเป็นพยานให้คุณได้ล่ะ”

“เขามีหางครับ เป็นศีลธรรมคา คุณอาจเห็นเขาไม่เหมาะที่จะเป็นพยานก็ได้ พญาชาดานไม่อยู่ตรงนี้หรอกครับ! ไม่ต้องคอยสังเกต” อีวานพูดต่อไปอย่างจริงจัง ท่าทางมั่นคงมั่นใจ “เขาเป็นปีศาจจะจอกตัวจ้อยๆ แค่นั้นล่ะครับ อาจอยู่ตรงไหนสักที่แถวๆ นี้ – โน้นใจครับ ได้โต๊ะแสดงหลักฐานตัวนั้นใจ เขาอยู่ตรงไหนได้ล่ะถ้าไม่ใช่ตรงนั้น คุณเห็นรีเปล่า... เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยถล่มมาจับตัวอีวานไว้ อีวานร้องเสียงแหลม ตะโกนเอะอะฟังไม่ได้ศัพท์ สลับกันจนเขาถูกนำตัวออกไป...”¹⁸

หลังจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอีกเป็นเวลานาน อีวานได้ทบทวนถึงจิตใจของตน และเขาได้ตระหนักถึงพฤติกรรมภายในจิตใจของเขาที่มีผลต่อพฤติกรรมภายนอกของเขาด้วยความเสียใจ ดังความว่า

... เมื่ออีวานนึกทบทวนเหตุการณ์คืนวันนั้น สิ่งที่เขานึกถึงอย่างขะเขวชยิ่ง คืออาการที่เขาถูกจากโซฟา ค่อยๆ แง้มประตูราวกลัวใครจะเห็น ลงบันไดไปชั้นล่าง แอบฟังเสียงพ่อที่เดินร่งงานอยู่ในห้องชั้นล่าง เขาแอบฟังอยู่นาน ใจเดินดูตามด้วยความอยากรู้ทำไมเขาถึงได้ทำอย่างนั้น ทำไมเขาถึงได้แอบฟังพ่อ แน่นอนอีวานก็ตอบตัวเองไม่ได้ต่อมา ตลอดชีวิต เขาเรียกพฤติกรรมนี้ว่าเป็น “ความต่ำทรามที่สุด” และในจิตใจส่วนลึก

¹⁸เรื่องเดียวกัน, หน้า 789 – 792.

เขาก็รู้ว่านั่นเป็นการกระทำชั่วที่สุดในชีวิตเขาคอนนั้น เขาไม่ได้เกลียดพ่อเลยสักนิด แต่อะไรบางอย่างทำให้เขาอยากดูหรืออยากเห็นอย่างยิ่ง อยากรู้ว่าพ่อเดินอย่างไร อยากรู้ว่าเขาทำอะไรบ้าง นี่ก็วาดภาพเห็นพ่อกำลังมองออกไปทางช่องหน้าต่าง ชะงักอยู่กลางห้อง เงียบหูฟัง เงียบฟังเสียงเคาะอย่างตั้งใจ อีวานเดินไปที่บันได ฟังอยู่อย่างนี้ถึงสองครั้ง ราวๆ ติสสอง เมื่อทุกอย่างเงียบสงบไม่ได้ยินเสียงพ่ออีกแล้ว เขากลับไปนอน...¹⁹

จากที่กล่าวมานับตั้งแต่อีวานกลับมาบ้านพ่อจนกระทั่งถึงช่วงเวลาที่อีวานได้ระลึกถึงพฤติกรรมของตนอย่างเข้าใจ เมื่อนำแนวคิดพัฒนาการทางบุคลิกภาพของจุงมาวิเคราะหฺ์ ทำให้กล่าวได้ว่า บุคลิกภาพของอีวานมีพัฒนาการจากการตกอยู่ใต้อิทธิพลของปมปิตุฆาตในจิตไร้สำนึกของตนมาสู่การตระหนักรู้ในปมนี้ หรือกล่าวได้ว่า อีโก้ของอีวานได้พัฒนาศักยภาพขึ้น หลังจากที่ได้มีประสบการณ์อันฉายให้เห็นภาพของปมในจิตไร้สำนึกแล้วบุคลิกภาพในลักษณะดังกล่าวนี้ จึงทำให้สามารถเรียกอีวานได้ว่าเป็น นักคิด: ปมปิตุฆาต

4.3 คมิตรี: โลกียชนคนชื้อ

คมิตรี เป็นลูกชายคนโตของครอบครัวคารามาซอฟ เขาเป็นลูกที่เกิดจากภรรยาคนแรกของฟีโอโดร์ คารามาซอฟ แม่ของคมิตรีเป็นคนในตระกูลขุนนางเก่า โดยอาศัยฐานะของนาง ฟีโอโดร์ คารามาซอฟ จึงมีฐานะทางการเงินดีขึ้น เนื่องจากจุดประสงค์ที่คารามาซอฟแต่งงานกับนางก็เพราะหวังสมบัติ ดังนั้น หลังจากแต่งงานไม่นาน แม่ของคมิตรีก็ได้หนีไปจากบ้าน และเสียชีวิตลงในเวลาต่อมา ขณะนั้นคมิตรียังเป็นเด็กอยู่

เมื่อภรรยาออกจากบ้านไปแล้ว คารามาซอฟก็ทำให้บ้านกลายเป็น “ฮาเร็ม” พร้อมกับละเลยคมิตรี กริกอริคนใช้ชราเป็นคนเลี้ยงดูคมิตรี ต่อมาญาติทางฝ่ายแม่ก็มารับคมิตรีไปอุปการะเลี้ยงดู หลังจากญาติทางฝ่ายแม่เดินทางไปฝรั่งเศสเป็นเวลานาน คมิตรีก็ถูกส่งต่อไปยังญาติคนอื่น ๆ

ประสบการณ์ในวัยเด็กที่ถูกพ่อทอดทิ้ง ถูกเปลี่ยนคนเลี้ยงดูบ่อยครั้ง มีผลต่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพของคมิตรีขึ้นมา การที่ต้องเติบโตขึ้นมาโดยขาดความมั่นคงทางจิตใจ เพราะไม่แน่ใจว่าเมื่อไหร่ตนเองจะถูกทอดทิ้งอีกนี้ เมื่อนำแนวคิดเรื่องโครงสร้างบุคลิกภาพของจุงมาวิเคราะหฺ์ ทำให้พบได้ว่า สภาพแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจนี้ ได้ทำให้บุคลิกภาพของคมิตรีมีการปรับตัวเพื่อเอาชีวิตรอด ดังนั้น อาร์ตีไทป์ The Shadow จึงได้รับการพัฒนาให้มี

¹⁹เรื่องเดียวกัน, หน้า 315.

บทรบตาเด๋นต่อบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้คิมตริกกลายเป็นคนที่มีอุปนิสัยเกกมะเหรกเกรซชอบใช้กำลังเข้าคัดสินปัญหา ดังความที่กล่าวไว้

...ในวัยเด็กเขา(คิมตริก)จึงเกกมะเหรก เรียนไม่จบโรงเรียนเตรียมมหาวิทยาลัย สมัครเข้าเรียนที่โรงเรียนการทหาร แล้วถูกส่งไปประจำการอยู่เขตคอเคซัส ได้เลื่อนยศต่อมาทำควบกับเพื่อน ถูกลงโทษลดตำแหน่ง แล้วก็ได้เลื่อนตำแหน่งอีกใช้ชีวิตเสเพลเฮฮา ถลุงเงินเล่นสนุกมือ เป็นหนี้เป็นสินมาเรื่อย จนเมื่อบรรลุนิติภาวะพ่อจึงได้ส่งเงินส่วนที่เป็นมรดกของเขามาให้...²⁰

การที่อาร์ตีไทป์ The Shadow มีบทรบตาเด๋นต่อบุคลิกภาพของคิมตริกนี้ จึงเป็นเหตุให้เขาต้องประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมาก เมื่อนำแนวคิดเรื่องโครงสร้างบุคลิกภาพมาวิเคราะห์ ทำให้พบได้ว่า บุคลิกภาพโดยรวมของคิมตริกขาดความกลมกลืน ทั้งนี้เนื่องจากอาร์ตีไทป์ The Persona ทำงานได้ไม่ดีนัก คิมตริกพยายามที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมด้วยการยึดถือในข้อปฏิบัติที่ตนเองสร้างขึ้นมาก็คือ ความเป็นคนซื่อสัตย์ แต่ทว่าข้อปฏิบัติที่เขายึดถือนั้น เมื่อสถานการณ์ได้เอื้ออำนวย คิมตริกกลับมีพฤติกรรมที่ถูกชักนำโดยอาร์ตีไทป์ The Shadow ดังนั้น ถึงแม้คิมตริกจะยึดถือความซื่อสัตย์ แต่ “ภาพลักษณ์” ที่ปรากฏแก่คนทั่วไปของคิมตริก เขาก็ยังเป็นคนเกกมะเหรกเกรซ ลุ่มหลงในผู้หญิง ดิถการพนัน หรือยังคงเป็นโลกีย์ชนอยู่นั่นเอง ซึ่งภาพลักษณ์ดังกล่าวของคิมตริกนี้ ยังทำให้การปรับตัวให้เข้ากับของคิมตริกยากยิ่งขึ้นไปอีก และอุปสรรคจากภาพลักษณ์ดังกล่าว ก็คือสาเหตุสำคัญที่มีผลกระทบต่อความกลมกลืนทางบุคลิกภาพ อันเนื่องมาจากการปรับตัวให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของคิมตริก

บุคลิกภาพของคิมตริกเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น เมื่อเขาเดินทางกลับมาที่บ้านของพ่อ ขณะที่คิมตริกเดินทางกลับมาที่บ้านพ่อนี้ เขาอายุ 28 ปี แนวคิดเรื่องพัฒนาการทางบุคลิกภาพของจุงกล่าวว่าเป็นวัยที่คนเรากำลังสร้างเนื้อสร้างตัวเพื่อให้มีความมั่นคงในชีวิตความเป็นอยู่ สามารถอยู่ร่วมกับผู้คนในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีทัดเทียมกัน ดังนั้น การมีรายได้ที่มั่นคง ประสบความสำเร็จในอาชีพการงาน การมีคนรักเพื่อสร้างครอบครัว จึงเป็นสิ่งที่คนในวัยนี้แสวงหา

คิมตริกเดินทางกลับมาที่บ้านพ่อ เพื่อตกลงเรื่องมรดกที่เขาควรจะได้รับ ทั้งนี้เนื่องจาก “คิมตริกเป็นลูกชายคนเดียวที่ได้รู้ว่าเมื่อเติบโตขึ้นแล้วคนมีส่วนในมรดกที่แม่ทิ้งไว้ให้” สาเหตุส่วนหนึ่งที่คิมตริกต้องการมรดกก่อนนี้คือ เขาต้องการนำเงินไปใช้คืนให้แก่ แคทรีนา อีวานอฟนา ซึ่งเป็นคู่หมั้นของเขา

²⁰เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

คิมตรีได้พบกับแคทรีนาครั้งแรกขณะที่เขายังรับราชการเป็นทหารอยู่ แคทรีนาคือลูกสาวของนายพลซึ่งมีชื่อเสียง ได้รับการยกย่องนับถือจากคนทั่วไป ดังนั้น ด้วยความที่แคทรีนาเติบโตขึ้นมาในครอบครัวขุนนางที่มีสถานภาพทางสังคมสูงนี้ จึงทำให้เธอมีบุคลิกภาพที่แสดงถึงความเย่อหยิ่ง ภาคภูมิใจในเกียรติยศของตน เมื่อแรกเห็นบุคลิกภาพของเธอ ทำให้คิมตรีอยากเอาชนะใจเธอ เขาพูดกับเพื่อนๆอย่างกึ่งคะนองว่า

...ในงานสังสรรค์อีกเหมือนกัน พี่ได้ลูกไปคุยกับเธอสองสามคำเธอแทบไม่มองพี่เลย เข้มปากอย่างดูถูกเสียดด้วย ‘อีหน้อยเออะหล่อน’ พี่คิดในใจ(คิมตรีสารภาพกับอโลซา) ‘ฉันจะตัดหลังให้เจ็ด’...²¹

เมื่อนำแนวคิดเรื่องโครงสร้างบุคลิกภาพมาวิเคราะห์บุคลิกภาพของคิมตรีในขณะนี้ ทำให้พบได้ว่า บุคลิกภาพของคิมตรีได้รับอิทธิพลจากอาร์ตีไทป์ The Shadow ซึ่งทำให้เขามีพฤติกรรมรักสนุก ชอบดื่ม สังสรรค์กับเพื่อนทหารด้วยกัน และเมื่อสนุกได้ที่แล้วก็มีเรื่องผู้หญิง เรื่องกิลเลสตันหา มาเกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากอาร์ตีไทป์ The Shadow ดังกล่าวนี้ ในสายตาของคนทั่วไปถือว่าเป็นบุคลิกภาพที่เสื่อมเสีย ทำให้คิมตรีประสบปัญหาในการปรับตัวเองให้เกิดความกลมกลืนกับบรรทัดฐานทางสังคม ดังนั้น การที่แคทรีนามีบุคลิกภาพที่ได้รับการหล่อหลอมจากครอบครัวที่ได้รับการยกย่องจากสังคมนั้น เธอจึงมีลักษณะเป็นตัวแทนของสภาพแวดล้อมทางสังคมที่อาร์ตีไทป์ The Shadow ของคิมตรีต้องการจะเอาชนะ (ความสัมพันธ์ระหว่างคิมตรีกับแคทรีนาในเวลาต่อมามีได้มีเรื่องเพศมาเกี่ยวข้อง แต่เต็มไปด้วยการต่อรองเรื่องศักดิ์ศรี ซึ่งการต่อรองเรื่องดังกล่าวนี้อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งแก่บุคลิกภาพของคิมตรีมากยิ่งขึ้น) แล้วโอกาสของคิมตรีก็มาถึง หลังจากนั้นไม่นาน พ่อของแคทรีนา ถูกกล่าวหาว่าขโมยเงินของหลวง หากว่าหาเงินมาชดใช้ไม่ทันตามกำหนด นอกจากพ่อของแคทรีนาจะถูกถอดยศแล้ว เรื่องราวที่เกิดขึ้นยังทำให้ชื่อเสียงเกียรติยศที่สั่งสมมานานพลอยเสื่อมเสียไปด้วย กระทั่งใกล้ครบกำหนด เมื่อครอบครัวของแคทรีนาไม่สามารถหาเงินมาคืนได้ คิมตรีจึงได้เสนอที่จะให้เงิน โดยเขาได้ตั้งเงื่อนไขว่า แคทรีนาจะต้องมารับจากเขา ซึ่งเป็นทหารที่มีชื่อไปในทางเสื่อมเสียด้วยตนเอง เหตุผลที่คิมตรีต้องการให้เธอมาหาที่บ้านนั้น ไม่ใช่เป็นเพราะเขามีความปรารถนาในตัวเธอ แต่เป็นเพราะว่าการที่เขาทำให้ผู้หญิงสูงศักดิ์ถึงกับลดตัวลงมาเขาถึงที่บ้านได้นี้ คือการที่อาร์ตีไทป์ The Shadow ของเขาสามารถเอาชนะบรรทัดฐานทางสังคมที่บีบบังคับเขาเสมอมาได้ แม้เพียงชั่วคราว คิมตรีก็รู้สึกว่าคุณ “สะใจ” ที่ได้ทำดังนั้น ซึ่งแคทรีนาได้มารับเงินจำนวนนั้นด้วยตัวเอง พร้อมกันนี้ด้วยความ

²¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 124.

เข้าใจผิด เธอยังรับปากตกลงเป็นคู่หมั้นของเขา เพื่อเป็นการตอบแทนที่เงินสามารถช่วยรักษาเกียรติยศของครอบครัวของเธอมิให้เสื่อมเสียไปกว่านี้ได้

หลังจากนั้นไม่นาน แคทรีนาก็ได้รับมรดก เธอได้ขอให้คิมิตริช่วยโอนเงินจำนวน 3,000 รูเบิลไปให้ญาติของเธอ แต่เนื่องจากอุปนิสัยที่ไม่อาจทนต่อความเขี้ยววนได้ของคิมิตริ ดังนั้น เขาจึงได้นำเงินจำนวนหนึ่งของแคทรีนากลับไปใช้ ทั้งนี้เพราะเขาคิดว่า อีกไม่นานเมื่อตนได้รับมรดกจากพ่อ เขาก็สามารถที่จะนำเงินจำนวนนี้มาคืนได้

คิมิตริได้สารภาพเกี่ยวกับอุปนิสัยของตนในช่วงเวลานี้แก่โอโลชา ซึ่งเป็นผู้ที่เขาไว้วางใจ ประกอบกับเขาได้ดื่มเหล้าเข้าไปจำนวนหนึ่ง ดังนั้น คำพูดของคิมิตริจึงช่วยเปิดเผยให้ทราบถึงอิทธิพลที่อาร์ตีไทป์ The Shadow มีต่อบุคลิกภาพของเขา ดังความว่า

...สำหรับพี(คิมิตริพูดกับโอโลชา)แล้วเงินเป็นเพียงส่วนประกอบเป็นสิ่งที่ทำให้หัวใจตื่นเต้นเป็นฉากเท่านั้นวันหนึ่งมันอาจเปรียบได้กับสุภาพสตรี แต่พออีกวันอาจกลายเป็นหญิงกลางถนนไปแล้ว พีมีความสุขได้กับทั้งสองประเภทนั้นแหละพีใช้เงินเป็นเบี้ย เอาไปฟังเพลง โลดโผนตึงตึง ให้นักร้องสาวยิปซี ถ้าจำเป็นพีก็ให้สุภาพสตรีด้วยเพราะใคร ๆ ก็ตื่นเต้นอยากได้รับ ต้องยอมรับนะว่าเธอทั้งสองประเภทนั้นแหละดีใจและรู้สึกเป็นบุญคุณ...พีชอบครอกชอยร้างผู้คนย่านคนจนที่อยู่ห่างกลางเมือง ที่นั่นแหละนายจะได้พบการพจญภัยพบสิ่งไม่คาดฝัน ได้พบก้อนทองคำใน โคลนตม...พีรักความชั่ว รักความอับอายที่เกิดจากความชั่วช้าของตนเอง...ครั้งหนึ่งมีการนัดไปพักผ่อนนอกสถานที่นำอาหารไปกินกัน พูดได้เลขว่าเป็นงานสำหรับคนทั้งเมือง เรานั่งรถทrolleyไปกินเจ็ดคันใหญ่ ๆ ถูหนาวากินนั้นมีคสนิท พีบีบมือสาวคนหนึ่งที่นั่งถัดจากพีในล้อเลื่อนทำให้เธอจูบพี สาวน้อยคนนี้เป็นลูกสาวข้าราชการ เธออยากจนป้อแป้อ่อนแอ แต่ก็หวานน่ารักในความมีคั่น เธอขอมตัวให้กับพีมากมาย สาวน่าสงสารคิดว่าวันรุ่งขึ้นพีคงจะไปหาเธอของแต่งงาน... แต่ห้าเดือนหลังจากนั้นพีก็ไม่ได้พูดกับเธอสักคำเดียว พีเห็นเลยว่าทุกครั้งที่มึงงานเดินรำ (ซึ่งเราจัดกันบ่อยๆ) เธอมักขามองพีสายตามีแววขุ่นแค้นปวดร้าวแต่ก็อ่อนโยน เกมสั้นนี้มีแต่ยังทำให้ทัศนศาสตร์ที่พีหล่อเลี้ยงอยู่ในตัวสนุกมากขึ้นเท่านั้นเอง²²

การเดินทางกลับบ้านพ่อ ทำให้คิมิตริเกิดการเปลี่ยนแปลงทางบุคลิกภาพขึ้น เนื่องจากพฤติกรรมของพ่อ ทำให้ปมปิดมาดในจิตใจร้ายสำคัญของคิมิตริมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเขา และการที่เขาได้พบกับกรูเซนกา ทำให้อาร์ตีไทป์ Anima มีบทบาทเด่นต่อบุคลิกภาพ หรือเมื่อนำแนวคิด

²²เรื่องเดียวกัน, หน้า 120 - 121.

เรื่องพลวัตของบุคลิกภาพมาวิเคราะห์ ทำให้กล่าวได้ว่า เมื่อกลับมาที่บ้านพ่อ ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมที่นี่ ทำให้ปมปิตุฆาต และอาร์คีไทป์ Anima มีพลังงานมากขึ้น จนทำให้บุคลิกภาพของคมิตรีขาดความสมดุล เนื่องจากเกิดความขัดแย้งระหว่างระบบต่างๆ ในบุคลิกภาพคืออาร์คีไทป์ Persona กับอาร์คีไทป์ The Shadow, อาร์คีไทป์ Anima และปมปิตุฆาต กับอาร์คีไทป์ Persona

คมิตรีเดินทางกลับบ้านพ่อ ด้วยความหวังว่าพ่อจะให้ความเป็นธรรมในเรื่องมรดกที่เขาควรได้รับ ถึงแม้ว่าก่อนหน้านี้ พ่อของเขาจะได้ส่งเงินมาให้เป็นประจำคราว และคมิตรีได้ตกลงทำสัญญากับพ่อว่า เมื่อเขาได้รับเงินก้อนหนึ่งในครั้งหลังสุดแล้ว เขาจะไม่มีสิทธิในมรดกใดๆ อีกสาเหตุที่การมาขอพบปฏิบัติต่อคมิตรีในลักษณะนี้ เพราะเขาได้วางแผนที่จะ “โกง” มรดกของคมิตรี ในความเห็นของการมาขอพบ คมิตรีคือคนที่ไม่มีความคิด ส่วนคมิตรีกลับคิดไม่ถึงว่าพ่อตั้งใจจะโกงมรดกของเขา ดังนั้น เมื่อเขามาพบพ่อ แล้วพ่อปฏิเสธที่จะให้เงินหรือมรดกใดๆ แก่เขาอีก จึงทำให้คมิตรีรู้สึกโกรธพ่อมากเพราะถึงอย่างไรแล้ว เงินที่การมาขอพบมอบให้คมิตรีเป็นคราวๆ ไปนั้น ไม่มีทางเทียบได้กับมรดกที่เขาควรจะได้รับ

เมื่อประสบกับเหตุการณ์เช่นนี้ คมิตรีจึงหาทางฟ้องร้อง เพื่อให้ตนได้รับความเป็นธรรมจากกองมรดก และเรื่องราวความขัดแย้งระหว่างพ่อกับคมิตรีก็เริ่มเป็นที่รับรู้ในวงกว้างขึ้น มีการรับรู้อย่างแพร่หลาย จนกระทั่งผู้เล่าได้นำเหตุการณ์นี้มาเป็นจุดเริ่มต้นของ โครงเรื่องภายนอกของนวนิยายเรื่องพี่น้องการมาขอพบ

นอกจากความโกรธที่เกิดขึ้นจากเรื่องมรดกแล้ว เมื่อคมิตรีได้พบกับพฤติกรรมที่เอารัดเอาเปรียบแม้กระทั่งลูกของตนของการมาขอพบนี้ เมื่อนำแนวคิดเรื่องพลวัตของบุคลิกภาพมาวิเคราะห์ ทำให้กล่าวได้ว่า การกระทำของการมาขอพบที่มีต่อคมิตรีนี้ มีลักษณะคล้ายคลึงกับประสบการณ์ในวัยเด็กของคมิตรีที่ไม่เคยได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากพ่อ ประสบการณ์ที่การมาขอพบเอาเปรียบคมิตรี จึงทำให้ปมปิตุฆาตในจิตไร้สำนึกส่วนบุคคลของคมิตรีมีพลังงานมากขึ้น ซึ่งในเวลาต่อมา คมิตรีได้สารภาพถึงความรู้สึกของคนที่มีต่อพ่อให้แก่ โลซาฟิง ดังความว่า

“พี่จะฆ่าใคร”

“ไอ้แก่นะซี พี่ไม่ฆ่าหล่อนแน่”

“มิดยา พี่พูดอะไรนะ”

“ไม่รู้ ไม่รู้แล้ว บางทีพี่อาจจะไม่ทำ หรืออาจจะทำได้ พี่เกรงว่าพี่จะเกลียดพ่อขึ้นมา ตอนนั้น เกลียดไอ้หน้านั้น เกลียดตุลกระเดือก เกลียดคนงมูก เกลียดตา แล้วก็ไอ้การเยาะเย้ยบัดขบนั้นด้วย แค่นี้เห็นเขาพี่ก็รังเกียจแล้ว นี่แหละที่พี่กลัว พี่อาจจะควบคุมตัวเองไม่ได้...”²³

นอกจากมิตรีจะมีความขัดแย้งกับพ่อในเรื่องมรดกแล้ว มิตรียังมีความขัดแย้งกับพ่อในเรื่องเกี่ยวกับความลุ่มหลงในผู้หญิงคนเดียวกันด้วย

ผู้หญิงที่พ่อลูกคารามาขอฟลุ่มหลงนี้ชื่อ กรุเซนกา เธอเป็นผู้หญิงสวย มีเสน่ห์ดึงดูดทางเพศ และเธอชอบใช้เสน่ห์ช่วยวนผู้ชาย การที่เธอชอบที่จะทำให้ผู้ชายต้องทุกข์ทรมานเพราะเสน่ห์ของเธอ มีสาเหตุมาจากการที่เธอเคยโดนล่วงละเมิดทางเพศ เมื่อครั้งที่เธอยังไม่รู้เดียงสา และผู้ชายคนนั้นก็ได้นินจาเธอไป

เมื่อกรุเซนกาเติบโตขึ้นเป็นสาวมีเสน่ห์ เธอจึงใช้เสน่ห์นั้นเพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่ตนเอง ทั้งในด้านฐานะการเงิน และความมั่นคงทางจิตใจ กรุเซนกาใช้เสน่ห์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ตนเอง ยิ่งเธอสามารถที่จะเอาชนะจิตใจของผู้ชายที่มีคุณธรรมสูงได้ เธอยังมีความภาคภูมิใจยิ่งขึ้น ดังที่เธอต้องการเอาชนะ “ความบริสุทธิ์” ของอโลซา

มิตรีได้สารภาพถึงความลุ่มหลงที่เขามีต่อกรุเซนกาให้อโลซาฟัง ดังความว่า

... พี่รู้ด้วยว่าเธอชอบหมุนเงินหารายได้ ปล่อยเงินกูเรียกดอกเบี้ยสูงๆ – เป็นคนไม่มีเมตตา เจ้าเล่ห์ เหลี่ยมจัด พี่ไปเพราะพี่อย่างจะฟาดเธอ แต่พี่ก็อยู่กับเธอ ไปยังกะพายุ แต่ถ้าปั่นไม่ยอมทำงาน กลับต้องหมอบราบคามแก้วต่อหน้าเธอ... พี่บอกได้เลยว่าพี่ชอบทรวดทรงโค้งเว้าของนางปีศาจไฟแรงกรุเซนกาคนนี้ หล่อนงามสดงามส่วนไปจนถึงเท้าเลขที่เดียว แม้แต่ปลายนิ้วน้อยๆ บนเท้าซ้ายก็ยังงาม พี่ได้เห็น ได้จับนิ้วนั้น...²⁴

จากที่กล่าวมา ทำให้พบว่า การกลับมาที่บ้านพ่อ ทำให้มิตรีมีประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความตึงเครียดทางบุคลิกภาพยิ่งขึ้น จากการทำเป็นคนที่มิบุคลิกภาพเป็นคนรักสนุก สามีเลเทเมา ซึ่งทำให้ผู้อื่นมองไปในทางที่เสื่อมเสียอยู่แล้ว เมื่อกลับมาที่บ้านของพ่อ ทำให้บุคลิกภาพของมิตรีได้รับอิทธิพลทั้งจากปมปิตุฆาต อันเนื่องมาจากความขัดแย้งกับพ่อ ทั้งในเรื่องมรดกและเรื่องผู้หญิง

²³เรื่องเดียวกัน, หน้า 136.

²⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 133.

และจากอาร์คีไทป์ Anima อันเนื่องมาจากกรูเซนกา คือผู้หญิงในอุดมคติที่แท้จริงของคิมิตริ นอกจากความปรารถนาทางกเลสตัณหาแล้ว เขาปรารถนาที่จะได้รับความรักจากเธอ

เมื่อนำบุคลิกภาพของผู้หญิงสองคนที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของคิมิตริมาเปรียบเทียบกัน คือ บุคลิกภาพของแคทรีนา อีวานอฟนา และบุคลิกภาพของกรูเซนกา ทำให้พบได้ว่า ถึงแม้ว่าคิมิตริต้องการที่จะเอาชนะใจของผู้หญิงทั้งสอง แต่ผู้หญิงทั้งสองเป็นตัวแทนของสิ่งที่คิมิตริต้องการเอาชนะที่แตกต่างกัน

เนื่องจากแคทรีนา อีวานอฟนา เป็นผู้หญิงที่สวยงาม และสูงศักดิ์ เธอมีบุคลิกภาพที่ได้รับการถนอมมาจากครอบครัวและสถานศึกษาที่มีเกียรติในสังคม ขณะที่คิมิตริเป็นลูกที่ถูกพ่อทอดทิ้งเติบโตขึ้นมาโดยได้รับอิทธิพลจากสัญชาตญาณหรือความต้องการทางกายเป็นสำคัญ ดังนั้น การเอาชนะแคทรีนาของคิมิตริจึงเสมือนเป็นการ “ชดเชย” (Compensation) ที่คิมิตริมีปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งต่อมาภายหลังจากที่แคทรีนา อีวานอฟนา ตกลงหมั้นกับคิมิตริแล้ว เขาก็พบว่าตนไม่ได้รู้สึกอินโดต่อเธออีก ตรงกันข้าม การที่เขาเป็นคู่หมั้นกับแคทรีนา ยิ่งทำให้เขาต้องประสบปัญหาในการปรับตัวมากยิ่งขึ้นไปอีก โดยเฉพาะเมื่อเขาได้มาพบกับกรูเซนกา

กรูเซนกามีความงามที่แตกต่างจากแคทรีนา อีวานอฟนา ทั้งนี้เนื่องจากบุคลิกภาพของเธอถูกหล่อหลอมขึ้นมาจากสภาพแวดล้อมที่ทำให้อาร์คีไทป์ The Shadow มีอิทธิพลเด่นต่อบุคลิกภาพ เมื่อนำบุคลิกภาพของผู้หญิงทั้งสองมาเปรียบเทียบกัน ทำให้พบได้ว่า บุคลิกภาพของกรูเซนกา มีลักษณะใกล้เคียงกับคิมิตริมากกว่า นอกจากนี้ความงามของเธอก็เป็นที่จับใจเขา ดังนั้น ในท้ายที่สุด ในยามที่คิมิตริรู้สึกหมดหวังกับชีวิต เขาจึงปรารถนาความรักจากเธอ

หลังจากที่พ่อปฏิเสธที่จะให้เงินแก่คิมิตริ พร้อมกันนั้นพ่อก็ได้แสดงออกถึงความปรารถนาในตัวของกรูเซนกา ผู้หญิงคนเดียวกับคิมิตริ ดังนั้น จึงทำให้ความขัดแย้งระหว่างพ่อกับลูกชายตึงเครียดยิ่งขึ้น

ค่าวันหนึ่ง คิมิตริเกิดระแวง ทำให้เข้าใจผิดคิดว่า กรูเซนกาได้ลักลอบเข้ามาในบ้านของคารามาซอฟ ดังนั้น เขาจึงบุกเข้ามาในบ้านพ่อ เมื่อคิมิตริบุกเข้ามานี้ เขาได้ทำร้ายกริกอรี คนรับใช้ของคารามาซอฟที่เคยเลี้ยงดูเขา จากนั้นก็ได้ทำร้ายพ่อของเขาด้วย เมื่อนำแนวคิดเรื่องพลวัตของบุคลิกภาพมาวิเคราะห์บุคลิกภาพของคิมิตริในช่วงเวลานี้ ทำให้พบได้ว่า บุคลิกภาพของเขาได้รับอิทธิพลจากการทำงานร่วมกันระหว่างปมปิดขนาด อาร์คีไทป์ The Shadow และอาร์คีไทป์ Anima เนื่องจากการได้พบกับพ่อเป็นประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความโกรธเกลียดขึ้นมาในจิตใจของเขาอย่างรุนแรง ความโกรธเกลียดนี้สามารถเอาชนะกฎศีลธรรม...?...เป็นบรรทัดฐานทางสังคมข้อหนึ่งได้ หรือกล่าวได้ว่า ปมปิดขนาด อาร์คีไทป์ The Shadow และอาร์คีไทป์ Anima มีอิทธิพลต่อ The Ego เหนือกว่า The Persona จึงทำให้คิมิตริลงมือทำร้ายพ่อของตนโดยขาดความยั้งคิด ดังความว่า

...“หล่อนอยู่ในนั้น! แกซ่อนหล่อนในนั้น! ถอยออกไป ไอ้สัตว์!” เขาพยายาม ลากกริกอริออกไปให้พ้นประตู แต่กริกอริผลักเขากลับออกมา คมิตริโกรธจนลืมหูลืมตา ฟาดกริกอริเต็มแรง ตาเข่าทรุดลงบนพื้น คมิตริกระโดดข้าม ผลักประตูเปิดออก สเมอร์ดิยาครอบขึ้นอยู่อีกฟากหนึ่งของห้องนั่งเล่น หน้าชิด ตัวสั้น ถลันเข้าไปยืนชิด คารามาซอฟ... “หล่อนอยู่ที่นี้” คมิตริตะโกน “ดูเห็นกับตา วังมาที่บ้านนี้ แต่กูไล่มาไม่ทัน อยู่ที่ไหนล่ะ หล่อนอยู่ที่ไหน หา”... อีวานกับอโโลซาจับตาแก่ไว้ได้ ลากตัวกลับไปห้องนั่งเล่น “ไล่ตามเขาทำไม เขาจะฆ่าพ่อเสียนา” อีวานร้องดูพ่ออย่างโกรธจัด “อีวาน อโโลซา ถ้าอย่างนั้นหล่อนก็ตั้งอยู่ที่นี้ ครูเซนกาอยู่ที่นี้ มันบอกว่าหล่อนวิ่งผ่านหน้ามันมา” คารามาซอฟหายใจหอบ เขาไม่คิดว่าครูเซนกาจะมาตอนนั้น ชาวที่ได้รับอย่างกะทันหัน ว่าหล่อนมาอยู่ที่บ้านแล้วทำให้เขาลืมหูลืมตา ตัวสั้น อากาไม่ผิดคนบ้า“แต่พ่อเห็นกับตานี้ว่า หล่อนไม่ได้มา” อีวานตะโกน... ลูกชายคนโตเอื้อมมือคว้าผมสองปอยที่ยังพอมืออยู่บนขมับ เขียวๆ ของพ่อ ทิ้งเส้นผมพ่ออย่างแรง จนคารามาซอฟล้มกระแทกพื้น ลูกชายใช้สั้นเท้าเหยียบหน้าพ่อสอง – สามทีเข่าคารามาซอฟครางอย่างเจ็บปวด แม้อีวานจะไม่แข็งแรงเท่าพี่ชาย แต่เขาก็รัดตัวคมิตริไว้ได้ ออกแรงสุดกำลังลากพี่แยกไปจากพ่อ อโโลซาก็ช่วยเท่าที่ กำลังน้อยๆ จะเอื้อ อดเอวพี่ชายลากออกไป “พี่จะบ้าอะไร พี่จะฆ่าเขาอยู่แล้วนะ” อีวานร้อง “สมน้ำหน้า” คมิตริพูดเสียงดัง หายใจหอบ “ถึงกูไม่ฆ่ามันตอนนี้ ก็คงต้องฆ่ามันสักวัน แกคุ้มหัวมันไม่ได้หรอก”²⁵

ก่อนหน้านี เรื่องราวความขัดแย้งระหว่างพ่อกับลูกชายคนโตของครอบครัวคารามาซอฟก็เป็นที่รับรู้กันไปทั่ว จากการพบกันครั้งแรกที่ภูเขาสอสสิมา โดยนักบวชราซอสสิมาได้คุกเข่า คำนับคมิตริ ขณะที่เขากำลังโกรธเมื่อเห็นพฤติกรรมหยาบคายของพ่อ การกระทำของซอสสิมาจึง ถูกตีความไปว่า “ท่านได้กลืนฆาตกรรม” เกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างพ่อกับลูกชาย ดังนั้น การที่ คมิตริบุกเข้ามาทำร้ายพ่อถึงในบ้านค่ำวันนี้ จึงทำให้คนโดยทั่วไปต่างเชื่อว่า คมิตริคือฆาตกร หลังจากที่มีการ มาซอฟถูกฆาตกรรม ขณะที่คมิตริกำลังเดินทางไปหาครูเซนกาที่โมครอย โดยเขา ตั้งใจว่าหลังจากที่เขาได้พบกับเธอเป็นครั้งสุดท้ายแล้ว ในคืนนี้เขาจะยิงตัวตาย สิ่งที่ทำให้คมิตริ ตัดสินใจที่จะฆ่าตัวตาย เพราะเขารู้สึกสิ้นหวังในชีวิต

เมื่อคมิตริรู้ว่าเขาไม่มีทางได้รับมรดกจากพ่อ ดังนั้น เขาจึงพยายามหาเงินโดยวิธีอื่น เพื่อที่จะทำให้อันไม่ต้องรู้สึกเสียศักดิ์ศรีแก่แคทรินา อีวานอฟนา โดยคมิตริได้กล่าวถึงความรู้สึก ของตนในขณะนี้ ดังความว่า

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 158 - 159.

...พี่อาจเป็นคนเลวต่ำช้า บ้ากาม แต่คิมตรี คารามาซอฟ จะไม่มีวันเป็นโจร เป็นนัก ล้วงกระเป๋า หรือเป็นนักข่องเบาแต่น้องชายคนนี้พี่อยากให้นายรู้ไว้ว่าพี่ไม่ฟันเป็นนัก ล้วงกระเป๋านักข่องเบาน่าทุเรศ...²⁶

วิธีที่คิมตรีหาเงินมาใช้แคทรินา อีวานอฟนา คือ การต่อรองกับพ่อค้าผู้มั่งคั่งโดยใช้ใบ ฟ่องร้องคดีความเรื่องมรดกของตน ซึ่งความเห็นของพ่อค้าแล้ว การได้รับมรดกของคิมตรีเป็นสิ่งที่ ไม่แน่นอน ดังนั้น ความพยายามของคิมตรีจึงไม่ประสบผลสำเร็จ คิมตรีทั้งเหนื่อยทั้งเครียด และ รู้สึกหมดหวัง ดังนั้น เขาจึงตัดสินใจที่จะบุกเข้าไปในบ้านพ่อของตนอีกครั้ง เพื่อนำเงินที่เขาควรจะได้รับมา

ในคืนที่คิมตรีบุกเข้าไปในบ้านคารามาซอฟนี่ เป็นคืนเดียวกับที่สเตอเคียคอฟได้วางแผนที่จะลงมือฆ่าคารามาซอฟ โดยสเตอเคียคอฟได้วางแผนที่จะโยนความผิดให้คิมตรี หากคิมตรีบุกเข้า มาในบ้าน เขาจึงจะลงมือฆ่าคารามาซอฟ

คิมตรีปีนรั้วเข้ามาในบ้านของคารามาซอฟ ลักลอบเข้าไปในห้องโดยไม่ได้เงินติดตัวกลับ ออกมา แต่ทว่าระหว่างที่เขาจะปีนรั้วกลับออกไปนั่นเอง กริกอรีได้มาพบเขาเข้า ก่อนหน้านั้นกริกอรี ได้เข้าไปในห้องของคารามาซอฟ และพบว่าคารามาซอฟได้เสียชีวิตแล้ว ดังนั้น การที่เขาได้มาพบ คิมตรีที่รั้วนี้ จึงทำให้เขาเชื่อว่าคิมตรีเป็นคนฆ่าพ่อ ระหว่างที่กริกอรีกำลังมุดขาของคิมตรีนั่นเอง คิมตรีก็ได้ใช้ “தாகทองเหลือง” ตีเข้าที่ศีรษะจนกริกอรีล้มลงจมกองเลือด คิมตรีกลับลงมาดูอาการ ของกริกอรี เขาไม่แน่ใจว่ากริกอรีตายหรือไม่ขณะที่กลับออกไป

ในขณะที่เขาหมดหนทางที่จะ “กู้ศักดิ์ศรี” ของตนคืนมานั่นเอง เขาก็ได้ทราบความจริงจาก คนรับใช้ของกรูเซนกาว่า กรูเซนกาได้ออกเดินทางไปกับ “ชายคนแรก” ของเธอแล้ว ก่อนออก เดินทาง เธอได้สารภาพแก่เธอโลซาว่า เธอตัดสินใจไปใช้ชีวิตอยู่กับชายคนแรกที่ทำลายเธอ เธอ พร้อมที่จะให้อภัยเขา หลังจากที่เขาได้ส่งจดหมายมาถึงเธอ

เมื่อคิมตรีได้ทราบดังนั้น จึงทำให้คิมตรีรู้สึกหมดหวังในชีวิต เพราะเขาทั้งไม่อาจกู้ศักดิ์ศรี ของตนคืนมาได้ และกรูเซนกาก็จะจากเขาไปอย่างไม่มีวันกลับแล้ว ดังนั้น คิมตรีจึงตัดสินใจนำเงิน ที่เหลือของแคทรินาออกมาใช้อย่างสุรุ่ยสุร่าย เป็นการฉลองครั้งสุดท้าย โดยเขาดังใจที่จะเดินทางไปหากรูเซนกาที่โมครอยนำเงินนี้จัดงานเลี้ยงฉลองให้แก่เธอและชายคนรัก หลังจากงานสิ้นสุดลง แล้ว

²⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 133.

ระหว่างที่เตรียมจัดของขึ้นรถมานี้ คมิตรีก็ทำให้ใครๆต่างประหลาดใจ เพราะจู่ๆเขาก็มีเงินขึ้นมาเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ตามมือและเสื้อผ้าของเขายังมีรอยเลือดติดอยู่ด้วย

เมื่อมาถึงโมครอยแทนที่เหตุการณ์จะเป็นไปดังที่คมิตรีคาดไว้ตั้งแต่แรก ปรากฏว่าครูเซนกาได้ทราบความจริงว่า แท้ที่จริงแล้ว สาเหตุที่ชายคนแรกกลับมาหาเธอนั้น เนื่องจากเขาต้องการเงินของเธอ ดังนั้น เธอจึงรู้สึกเหมือนว่าเธอได้กลับมาทำร้ายเธออีกครั้ง เมื่อความจริงถูกเปิดเผยขึ้นโดยที่คมิตรีไม่คาดมาก่อน ครูเซนกาจึงตัดสินใจที่จะใช้ชีวิตอยู่กับคมิตรี นอกจากนี้ เมื่อเธอได้ทราบความจริงว่า คมิตรีได้นำเงินของแคทรีนา มาเลี้ยงฉลองให้แก่เธอ ครูเซนกาจึงสัญญาแก่คมิตรีว่า เธอจะให้เงินแก่คมิตรี เพื่อนำไปใช้คืนให้กับแคทรีนา เพราะถึงอย่างไร เงินจำนวนนี้ก็เงินของคมิตรีอยู่แล้วภายหลังจากที่เธอแต่งงานกับเขา

เมื่อเหตุการณ์พลิกผันไปโดยไม่คาดฝันเช่นนี้ แทนที่คืนนี้จะเป็นคืนที่สิ้นหวังของคมิตรี คืนนี้กลับเป็นคืนที่น่าความสุขที่สุดในชีวิตมาสู่คมิตรี เมื่อนำแนวคิดเรื่องพลวัตของบุคลิกภาพมาวิเคราะห์บุคลิกภาพของคมิตรีในช่วงเวลานี้ ทำให้กล่าวได้ว่า การตัดสินใจของครูเซนกา ทำให้บุคลิกภาพของคมิตรีเกิดความกลมกลืนขึ้น เนื่องจากเขาได้รับการสนองตอบต่ออาร์คีไทป์ Anima และอาร์คีไทป์ The Shadow นอกจากนี้ เขายังรู้สึกว่า ตนสามารถที่จะรักษา Persona หรือศักดิ์ศรีของตนที่มีต่อแคทรีนาเอาไว้ได้ อย่างไรก็ตาม คมิตรียังมีความกังวลใจว่า เขาอาจฆ่ากริกอริตาย

ระหว่างที่คมิตรีกำลังฉลองกับครูเซนกาอย่างมีความสุขอยู่นั้นเอง เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ได้เปิดห้องเข้ามา ดำรวจได้แจ้งให้เขาทราบว่า กริกอริยังไม่เสียชีวิต ซึ่งทำให้ความกังวลใจของคมิตรีหายไปแล้วผู้ที่เสียชีวิตคือคารามาซอฟ และคมิตรีคือผู้ต้องสงสัย

จากหลักฐานคือซากทองเหลือง ประจักษ์พยานคือกริกอริ และเหตุการณ์แวดล้อมในคืนนั้นที่จู่ๆคมิตรีก็มีเงินเป็นจำนวนมาก ประกอบกับเรื่องราวความขัดแย้งระหว่างเขากับพ่อซึ่งเป็นที่รับรู้กันทั่วไป จึงทำให้ศาลพิพากษาว่า คมิตรีมีความผิดจริง โดยตัดสินจำคุก และให้เดินทางไปทำงานหนักที่ไซบีเรีย

คำตัดสินของศาลทำให้คมิตรีรู้สึกผิดหวัง แต่ทว่าภายในแล้ว คมิตรีก็พบกับความสงบบางอย่าง ทั้งนี้เนื่องจากครูเซนกาจะยังคงอยู่ข้างเขาเสมอ นอกจากนี้ พี่น้องทั้งสองของเขาคือ อโลชาและอิวาน ก็หาทางช่วยเหลือเขา โดยจะทำให้เขาสามารถหลบหนีไปอยู่อเมริกาได้ ซึ่งคมิตรีตั้งใจว่าจะหลบหนีไปอยู่อเมริกากับครูเซนกาเป็นเวลานาน นานจนรูปร่างหน้าตาเปลี่ยนไป หลังจากเปลี่ยนชื่อแล้ว เขากับเธอก็จะเดินทางกลับประเทศรัสเซีย เพราะเขารู้สึกผูกพันกับบ้านเกิดของตนขึ้นมาอย่างจับใจ

เมื่อนำแนวคิดเรื่องพัฒนาการทางบุคลิกภาพมาวิเคราะห์บุคลิกภาพของคมิตรี ทำให้กล่าวได้ว่า การที่เขาได้รับความรักจากพี่น้องในช่วงคับขันของชีวิต และการที่เขาได้รับความรักจากครูเซนกา ผู้หญิงในอุดมคติของเขา ทำให้บุคลิกภาพของเขาเกิดความกลมกลืนขึ้น ถึงแม้ว่าเขา

จะต้องถูกตัดสินว่ามีความผิดในคดีฆาตกรรมคารามาซอฟ โดยที่เขาไม่ได้เป็นผู้กระทำก็ตาม ดังนั้นจึงสามารถเรียกบุคลิกภาพที่เปิดเผยตรงไปตรงมาแต่ที่ว่าตกอยู่ใต้อำนาจของกิเลสตัณหาของคมิตร์ได้ว่าเป็น โลกีย์ชนคนซื่อ

4.4 ขอสติมา: มนุษย์ในอุดมคติ

ขอสติมาเป็นตัวละครหลัก ที่เป็นตัวแทนของมนุษย์ในอุดมคติของนวนิยายของคอสโตเยฟ สกี เนื่องจากขอสติมาเป็นผู้ที่โศก ซึ่งเป็นตัวละครที่เป็นพระเอก (Hero) ได้ยึดถือเป็นแบบอย่าง การที่โศกมีโอกาสได้ใกล้ชิด เรียนรู้บุคลิกภาพของขอสติมาตัวเอง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุคลิกภาพของโศกพัฒนาการไปสู่ความกลมกลืนหรือเกิดการค้นพบตัวเอง

ขอสติมาเป็นนักบวชชรา ผู้กำลังป่วยและอยู่ในช่วงสุดท้ายของชีวิต บุคลิกภาพของขอสติมายังคงมีความสงบล้ำลึก แม้เวลาที่ความตายใกล้เข้ามา ในช่วงวันท้ายๆของชีวิต ถึงแม้ว่าตนเองจะป่วยอยู่ แต่ทว่าพ้ออาการค่อยๆเลาลง ขอสติมาก็ยังคงปฏิบัติศาสนกิจของตนเหมือนเช่นเมื่อครั้งร่างกายยังแข็งแรง ในช่วงท้ายของชีวิตนี้ ขอสติมายังคงปฏิบัติภารกิจเยี่ยงวาจิดใจให้แก่ผู้คนอย่างเข้มแข็ง มีจิตใจสงบเย็น และมีเมตตาต่อทุกคน ขอสติมาได้ปฏิบัติภารกิจ 3 อย่างก่อนที่ตนจะสิ้นชีวิตลงอย่างสงบคือ ขอสติมาได้ออกมาพบกับผู้ที่ศรัทธาในตัวเขา ซึ่งมีทั้งผู้ที่ศรัทธาน้อย และผู้ที่ศรัทธามากซึ่งเป็นคนยากจน และมีความทุกข์อย่างแสนสาหัส ขอสติมาได้นำเรื่องราวในพระคัมภีร์มาปลอบประโลมใจผู้ทุกข์ยากเหล่านั้น ทำให้ผู้คนเกิดกำลังใจในการดำเนินชีวิตต่อไป ขอสติมาได้ยอมรับเป็นผู้ไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างพ่อ และลูกชายคนโตของครอบครัวคารามาซอฟ และการเทศนาให้โอวาทแก่ผู้ใกล้ชิดเป็นครั้งสุดท้าย

โศกมีโอกาสได้สังเกตบุคลิกภาพของขอสติมาในระหว่างการปฏิบัติภารกิจทุกครั้ง ในการปฏิบัติภารกิจนี้ บุคลิกของขอสติมามีแต่ความสงบ เต็มไปด้วยความเมตตากรุณาต่อผู้คนที่มาพบ และผู้ที่อยู่ใกล้ชิด

เมื่อนำแนวคิดพัฒนาการทางบุคลิกภาพของจุงมาวิเคราะห์ ทำให้พบว่า การที่บุคลิกภาพของขอสติมามีความมั่นคง มีความสงบกลมกลืน ทั้งภายในตนเอง และสภาพแวดล้อมภายนอกนี้ เนื่องจากบุคลิกภาพของขอสติมามีศูนย์กลางอยู่ที่ The Self ซึ่งแนวคิดของจุงถือว่า The Self นี้ เป็นศูนย์กลางของบุคลิกภาพที่แท้จริง หากใครได้ค้นพบ The Self จะทำให้บุคลิกภาพมีความประสานกลมกลืนกันอย่างแท้จริง โดยจุงได้ยกตัวอย่างผู้ที่มีบุคลิกภาพที่เกิดจากการค้นพบนี้ได้แก่ พระพุทธเจ้า และพระเยซู ซึ่งขอสติมาเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่สอดคล้องกับพระบรมศาสดาทั้งสองคือ มีความสงบล้ำลึกในตนเอง และมีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่นอย่างสูง แม้ความตายจะใกล้เข้ามาก็ตาม

อโศชาได้ทำการบันทึกการเทศนาครั้งสุดท้ายของซอสติมาเอาไว้ก่อนที่จะซอสติมาจะมรณภาพลงในคืนนั้น คำเทศนาของซอสติมาที่อโศชาได้บันทึกไว้นี้ ทำให้ทราบถึงสาเหตุที่บุคลิกภาพของซอสติมาได้มีพัฒนาการมาถึงสภาวะในปัจจุบัน

เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญแก่วิถีชีวิตของซอสติมาเกิดขึ้นเมื่อครั้งที่เขายังอยู่ในวัยหนุ่ม เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันในคืนหนึ่ง ก่อนหน้าที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตนี้ ซอสติมาในช่วงวัยหนุ่มเป็นนายทหาร และมีเรื่องบาดหมางกับนายทหารอีกคนหนึ่ง ซึ่งมีสาเหตุมาจากซอสติมาารู้สึกว่าตนถูกคูหมั่นศักดิ์ศรี ด้วยการถือดีของซอสติมาเอง ดังนั้น ซอสติมาจึงทำนายทหารผู้นั้นควลงบในวังรุ่งขึ้น คำนั้นซอสติมากลับมาบ้านด้วยความฉุนเฉียว เขาได้ตบหน้าคนรับใช้อย่างแรง ทำให้ตลอดทั้งคืนนั้น ซอสติมามีอาการกระวนกระวายใจ โดยไม่ทราบสาเหตุ กระทั่งรุ่งเช้า เมื่อซอสติมาได้เห็นทัศนียภาพอันงดงามของยามเช้า เขาก็ตระหนักได้ถึงสาเหตุที่ทำให้ตนเกิดความกระวนกระวายใจ สาเหตุที่ทำให้ซอสติมากระวนกระวายใจคือ การที่เขาตบหน้าคนรับใช้ ซอสติมาเกิดการตระหนักรู้ว่า การกระทำของตนนั้น เป็นการลดศักดิ์ศรีของมนุษย์ลงอย่างทารุณที่สุด และเมื่อตระหนักได้ดังนั้น ซอสติมาก็ปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตน โดยเขาต้องการบวชเป็นพระ เพื่อที่จะได้มีโอกาสรับใช้เพื่อนมนุษย์ทุกคน

การที่ซอสติมาตัดสินใจบวชเป็นพระนี้ ในสายตาของผู้อื่นอาจดูเป็นเรื่องแปลก แต่สำหรับซอสติมาแล้ว วิถีชีวิตที่ใกล้ชิดกับศาสนา เป็นประสบการณ์ที่เขาคุ้นเคยมาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ในวัยเด็กของซอสติมา เขาอาศัยอยู่กับแม่ และพี่ชาย เขาได้มีโอกาสอ่านนิทานทางศาสนา ประกอบกับความประทับใจอย่างลึกซึ้งเมื่อได้มีโอกาสไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนากับแม่ ซอสติมาได้กล่าวถึงประสบการณ์ในช่วงเวลานั้นว่า

อาดมาจำได้ว่าก่อนจะหัดอ่านหนังสืออาดมาได้สัมผัสอารมณ์ทางจิตวิญญาณอย่างหนึ่ง ขณะอาดมาอายุแค่ 8 ขวบ จำได้ว่าแม่พาไปโบสถ์ (แต่จำไม่ได้แล้วว่าตอนนั้นพี่ชายอาดมาอยู่ที่ไหน) ไปร่วมพิธีสวดมนต์เช้าวันจันทร์ก่อนวันอีสเตอร์ วันนั้นอากาศดีมาก อาดมายังจำได้เหมือนกับเป็นเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นเดี๋ยวนี้ กลิ่นเครื่องหอมโขยจากกระถาง ควันจางๆ ม้วนตัวลอยขึ้นเบื้องบนซำๆ ขณะที่รังสีดวงอาทิตย์ของพระเจ้าสาดส่องผ่านหน้าต่างบานเล็กๆบนยอดโดมลงมา ราวจะมาสลายควันเครื่องหอมเผาที่ลอยเป็นลำขึ้นไป ขณะมองภาพนั้น อาดมาารู้สึกสะเทือนใจลึกซึ้ง เพราะนั่นเป็นครั้งแรกในชีวิต ที่วิญญาณของอาดมาเต็มอกเต็มใจยอมรับพระธรรมของพระเจ้าเป็นครั้งแรก²⁷

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 331.

นอกจากประสบการณ์ความประทับใจทางศาสนาแล้ว ซอสติมายังได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของพี่ชาย เมื่อพี่ชายล้มป่วยลงใกล้จะตาย ในวันท้ายๆของชีวิตนั้น พี่ชายของซอสติมาได้เปลี่ยนจากคนที่ปฏิเสธศาสนา มาเป็นผู้ที่มีศรัทธาในศาสนาอย่างลึกซึ้ง ซึ่งความศรัทธาดังกล่าว ทำให้พี่ชายของซอสติมาเสียชีวิตลงอย่างสงบ

ซอสติมาระลึกถึงประสบการณ์ในวัยเด็กได้อีกครั้ง หลังจากที่เขาได้ตระหนักว่า การคบหน้าคนรับใช้ของคนเมื่อคือนั้น เป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีของมนุษย์อย่างร้ายกาจที่สุด

เมื่อนำแนวคิดพลวัตของบุคลิกภาพมาวิเคราะห์ ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับซอสติมาในช่วงเวลานี้ ทำให้พบว่า การคบหน้าคนรับใช้ เป็นประสบการณ์ที่กระตุ้นให้จิตไร้สำนึกส่วนบุคคลของซอสติมาคือ ความทรงจำในวัยเยาว์ที่ถูกกลืนเลือนได้ตื่นขึ้น การที่ประสบการณ์ในอดีตได้ขึ้นมาสู่จิตไร้สำนึกนี้ จึงทำให้ซอสติมาตระหนักได้ถึงความหมายของศักดิ์ศรีของมนุษย์ที่เป็นประสบการณ์ที่อยู่ใต้อันตราย โดยซอสติมาได้ระลึกถึงคำพูดของพี่ชายผู้กำลังจะเสียชีวิต ที่กล่าวแก่คนรับใช้ด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน ดังความว่า

เวลาคนรับใช้เข้ามา มาร์เกลจะพูดกับพวกเขาว่า “ทำไมต้องมากอดรับใช้ผมด้วยเล่า เพื่อนรัก ผมทำอะไรที่สมควรได้รับความรักจากคุณๆบ้างล่ะ ผมมีค่าพอที่จะรับความรักนี้หรือ ถ้าพระเจ้ายังทรงเมตตา โปรดให้ผมมีชีวิตอยู่ต่อไป ผมจะรับใช้พวกคุณ เพราะเราทุกคนควรจะรับใช้ซึ่งกันและกัน”²⁸

เมื่อประสบการณ์ในวัยเด็กตื่นขึ้นนี้ จึงทำให้ซอสติมาตัดสินใจเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตน โดยการบวชเป็นพระ เพื่อที่จะได้มีโอกาสเป็นผู้รับใช้ผู้คน

ในระหว่างเวลาที่ซอสติมาบวชเป็นพระนี้ ซอสติมาได้เรียนรู้ขัดเกลาก่อนเอง จนกระทั่งมีศรัทธาที่แน่นแฟ้นในศาสนา อย่างไรก็ตาม ซอสติมาได้เล่าถึงช่วงเวลาที่ก่อให้เกิดพัฒนาการทางบุคลิกภาพในสถานะที่เกิดขึ้นกับอโลซา แต่ทว่าเมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ปัจจุบันที่ซอสติมาได้เผชิญอยู่คือ ความตายที่ใกล้เข้ามาแล้ว ทำให้กล่าวได้ว่า ซอสติมาเป็นตัวแทนของมนุษย์ ที่ได้ค้นพบตนเองอย่างแท้จริง ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงเวลาที่ความตายใกล้เข้ามานั้น นอกจากซอสติมาจะไม่มีความกลัวแม้แต่น้อย ยังคงมีความสงบล้าลึกอยู่ภายในแล้ว เมื่ออาการป่วยทุเลาลง ซอสติมาก็ยังคงทำหน้าที่เยียวยาความทุกข์ในจิตใจของผู้คนเหมือนเช่นปกติ นอกจากนี้ ซอสติมายังทราบว่าการความตายจะมาถึงเมื่อใด ดังนั้น ก่อนที่ความตายจะมาถึง ซอสติมายังได้ถ่ายทอดประสบการณ์ทาง

²⁸เรื่องเดียวกัน. หน้า 329.

ศาสนาของตนให้แก่ผู้ใกล้ชิดรวมทั้งอโฆษาได้ฟังเป็นครั้งสุดท้ายด้วย ดังนั้น จึงทำให้กล่าวได้ว่า ช่วงเวลานับตั้งแต่ชอສສີມາได้ตัดสินใจบวชเป็นพระ จนกระทั่งถึงวาระสุดท้ายของชีวิต มรรคาทางศาสนาได้กล่อมเกลายให้บุคลิกภาพของชอສສີມາเกิดความกลมกลืนทั้งภายในตน และสภาพแวดล้อม ซึ่งส่งผลให้ชอສສີມามีพฤติกรรมที่สงบ มีความสุข จนกระทั่งเสียชีวิตลง

เมื่อนำแนวคิดเรื่องพัฒนาการทางบุคลิกภาพมาวิเคราะห์ ทำให้กล่าวได้ว่า หนทางทางศาสนาได้ก่อให้เกิดพัฒนาการทางบุคลิกภาพแก่ชอສສີມາ ซึ่งหนทางนั้นทำให้ชอສສີมานอกจากจะมีประสบการณ์เฉพาะตัวแล้ว ชอສສີมายังสามารถนำประสบการณ์นั้นมาบำเพ็ญประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ได้ด้วย จากสภาวะที่ชอສສີມามีความกลมกลืนจากภายในตนเองไปจนถึงสภาพแวดล้อมภายนอกอย่างสม่ำเสมอ จนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิตนี้ ทำให้สามารถกล่าวได้ว่า โดยอาศัยหนทางทางศาสนา ทำให้ชอສສີมาเกิดการประจักษ์แจ้งในตนเอง (Self-realization) อย่างแท้จริง